

**Zavod za javno zdravlje
Ćuprija "Pomoravlje"
u Ćupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA POMORAVSKOG OKRUGA
ZA 2022. GODINU SA POREĐENJEM
ODREĐENIH POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET
GODINA**

Ćuprija, 2023.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2022.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga , brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljem, 191260 stanovnika po procenjenim rezultatima broja stanovnika za 2022. godinu i prosečnom gustinom naseljenosti od 73,1 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Čuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustinom naseljenosti u 2022. god

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustina naseljenosti
1	Despotovac	33	18405	623	29,5
2	Jagodina	52	64893	470	138,1
3	Paraćin	35	45746	542	84,4
4	Rekovac	32	8161	366	22,3
5	Svilajnac	22	20233	326	62,1
6	Čuprija	16	25475	288	88,5
Pomoravski okrug		190	182913	2615	69,9

U periodu između dva popisa, 2002. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 12.899 lica odnosno 5,7%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac 18,4%, gde dominira staro stanovništvo, Despotovac 9,4%, Čuprija 8,7%, Svilajnac 7,7%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje rast broja stanovnika za 1,4% između dva popisa iz 2002. i 2011. god..

Procenjeni broj stanovnika u 2022. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 15% u odnosu na prethodni zvanični popis, a 19,6% u odnosu na 2002. godinu.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2022. god. u odnosu na popise iz 2002.god. i 2011.

red. br.	Opština	2002	2011	Index 11/02	2022	Index 22/11	Index 22/02
1	Despotovac	25611	23191	0,906	18405	0,794	0,719
2	Jagodina	70894	71852	1,014	64893	0,903	0,915
3	Paraćin	58301	54242	0,930	45746	0,843	0,785
4	Rekovac	13551	11055	0,816	8161	0,738	0,602
5	Svilajnac	25511	23551	0,923	20233	0,859	0,793
6	Čuprija	33567	30645	0,913	25475	0,831	0,759
Pomoravski okrug		227435	214536	0,943	182913	0,853	0,804

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva, ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2022. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	% muškaraca	Broj žena	% žena	Broj žena fertilnog perioda(2022. god)	% žena fertilnog perioda
Despotovac	18405	9059	49,2	9346	50,8	3234	34,6
Jagodina	64893	22034	48,2	23712	51,8	13360	40,0
Paraćin	45746	4166	51,0	3995	49,0	9156	38,6
Rekovac	8161	31474	48,5	33419	51,5	1264	31,6
Svilajnac	20233	9700	47,9	10533	52,1	3798	36,1
Čuprija	25475	12323	48,4	13152	51,6	4823	36,7
Pomoravski okrug	182913	88756	48,5	94157	51,5	35635	37,8

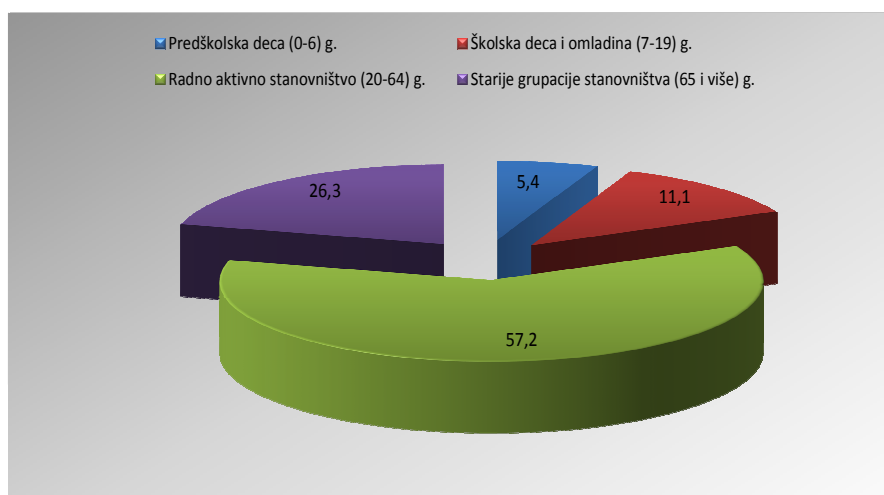
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,5% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 37,8% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema proceni Republičkog zavoda za statistiku 2022. godine

B r	Kategorije stanovništva	Opštine													
		Despotovac		Jagodina		Paraćin		Rekovac		Svilajnac		Čuprija		Okrug	
		broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%	broj	%
1	Predškolska deca (0-6) g.	885	4,8	3840	5,9	2541	5,6	294	3,6	1027	5,1	1289	5,1	9876	5,4
2	Školska deca i omladina (7-18) g.	1722	9,4	7853	12,1	5256	11,5	676	8,3	2148	10,6	2662	10,4	20317	11,1
3	Radno aktivno stanovništvo (19-64) g.	10205	55,4	37810	58,3	26499	57,9	4309	52,8	11219	55,4	14555	57,1	104597	57,2
4	Starije grupacije stanovništva (65 i više) g.	5593	30,4	15390	23,7	11450	25,0	2882	35,3	5839	28,9	6969	27,4	48123	26,3
Ukupno:		18405	100	64893	100	45746	100	8161	100	20233	100	25475	100	182913	100

Grafikon br. 1 Procentualna struktura pojedinih kategorija stanovništva

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je udeo stanovnika starijih od 65 godina 26,3 %. Taj udeo je najmanji u opštini Jagodina 23,7%, a najveći u opštini Rekovac čak 35,3%. **Indeks starenja** je takođe visok 184,3 (prethodne godine 176,5) što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva. Vrednost indeksa veća od 40 znači staro stanovništvo.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2022. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2021. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i podaci o ukupnom broju stanovnika su na osnovu poslednje procene ,dobijeni iz Zavoda za statistiku republike Srbije za 2021. godinu.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2022 god.

R.Br.	OPŠTINE	Procenjeni br. stanovnika u 30.06.2022. god.	Živorodeni		UMRLI						stopa smrtno- sti odojča- di	stopa prirodnog priraštaja	MRTVORO- ĐENI	
					ukupno		umrla odojčad		umrla deca					
							svoga		1 - 4 god.					
			broj	stopa nataliteta	broj	stopa mortaliteta	broj	%	broj	%				
1	DESPOTOVAC	18405	113	6,1	425	23,1					0,0	-17,0		0,0
2	JAGODINA	64893	523	8,1	1146	17,7	1	0,1			1,9	-9,6	2	3,8
3	PARAĆIN	45746	362	7,9	877	19,2					0,0	-11,3	3	8,3
4	REKOVAC	8161	44	5,4	221	27,1					0,0	-21,7		0,0
5	SVILAJNAC	20233	154	7,6	425	21,0	1	0,2			6,5	-13,4	2	13,0
6	ČUPRIJA	25475	202	7,9	503	19,7	4	0,8			19,8	-11,8	3	14,9
POMORAVSKI OKRUG		182913	1398	7,6	3597	19,7	6	0,2	0	0,0	4,3	-12,0	10	7,2

Broj živorođenih u Pomoravskom okrugu je u blagom porastu u odnosu na prethodnu godinu za razliku od prethodnih godina kad je bio u konstantnom padu. Prema SZO, faza nepovoljnog nataliteta je stopa ispod 12‰. U 2022. godini **stopa nataliteta** za okrug je 7,6 (prethodne godine **6,9**) pri čemu je najniža u Rekovcu **5,4** a najviša u Jagodini **8,1**.

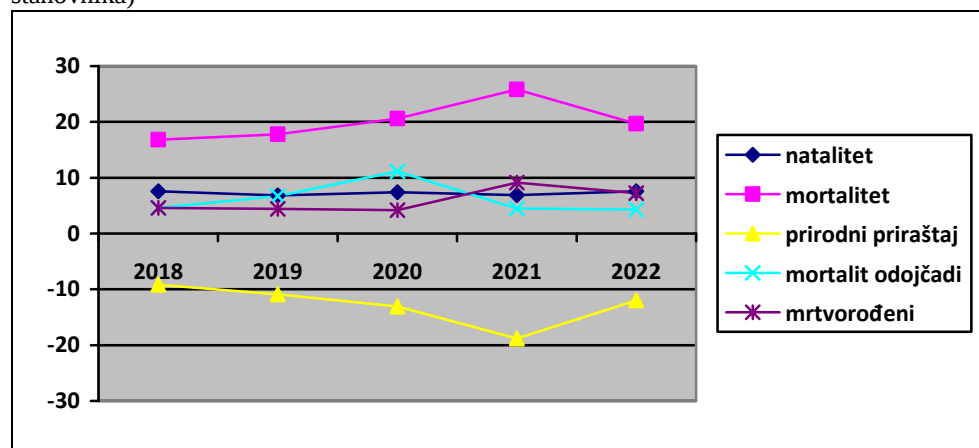
Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u Pomoravskom okrugu je visok i u stalnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje stanovništva. Prosečna stopa za okrug je ove godine nešto manja 19,7 u odnosu na prethodnu godinu kada je zbog visokog mortaliteta od Korone stopa bila 25,8. U ovoj godinu najvišu stopu ima opština Rekovac **27,1** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2022. godini je bilo 6 evidentiranih slučajeva sa stopom od **4,3**, a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je **7,2** što je nešto manje nego prethodne godine i spada u niske stope jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2022. godinu iznosi **-12** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2018-2022 (stope na 1000 stanovnika)

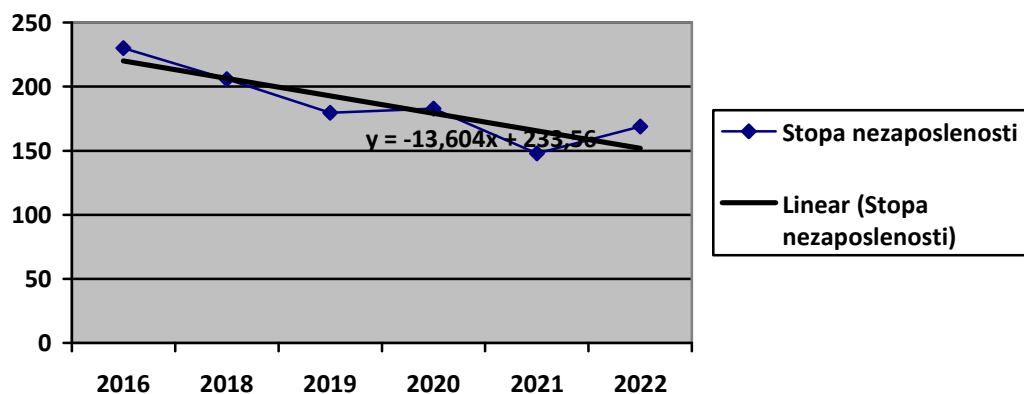

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta. Stope mortaliteta i mrtvorodenosti pokazuju rastući trend pogotovu u 2021. godini kada je stopa mortaliteta imala značajniji skok zbog velike smrtnosti od Kovida. Mortalitet odojčadi je imao rastući trend do 2020. godine da bi u zadnje 2 godine naglo opao, dok je prirodni priraštaj opadao konstantno do 2021. godine da bi u 2022. godini porastao zbog pada stope mortaliteta.

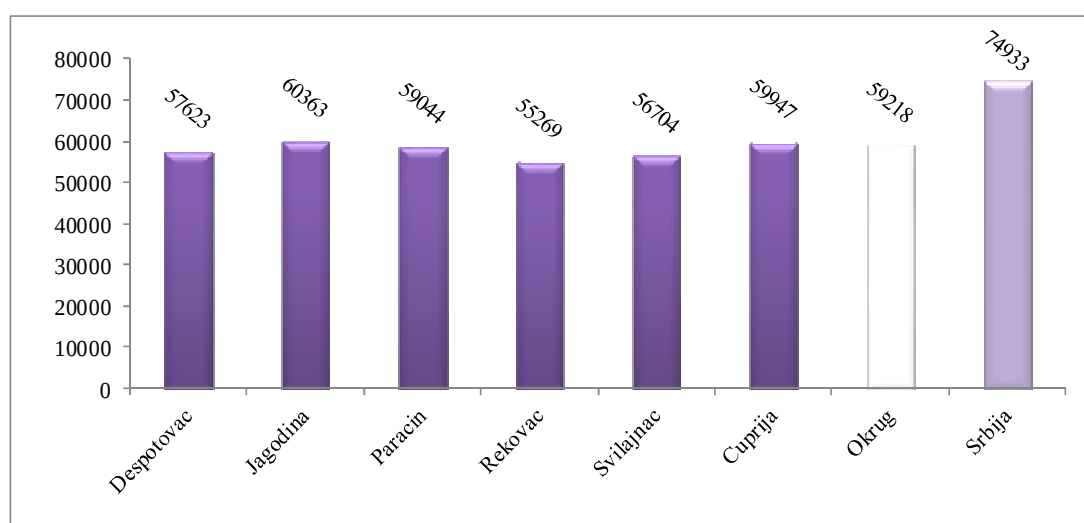
2. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Podaci Zavoda za statistiku Republike Srbije pokazuju da je **Stopa nezaposlenosti** na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini bila **169 na 1000 stanovnika** (prethodne godine 148). Posmatrajući petogodišnji period može se uočiti pad nezaposlenosti iz godine u godinu. U poslednjoj godini je došlo do blagog porasta stope u odnosu na prethodnu godinu ali je i ona manja nego ranijih godina.

Grafikon br.3 Kretanje stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

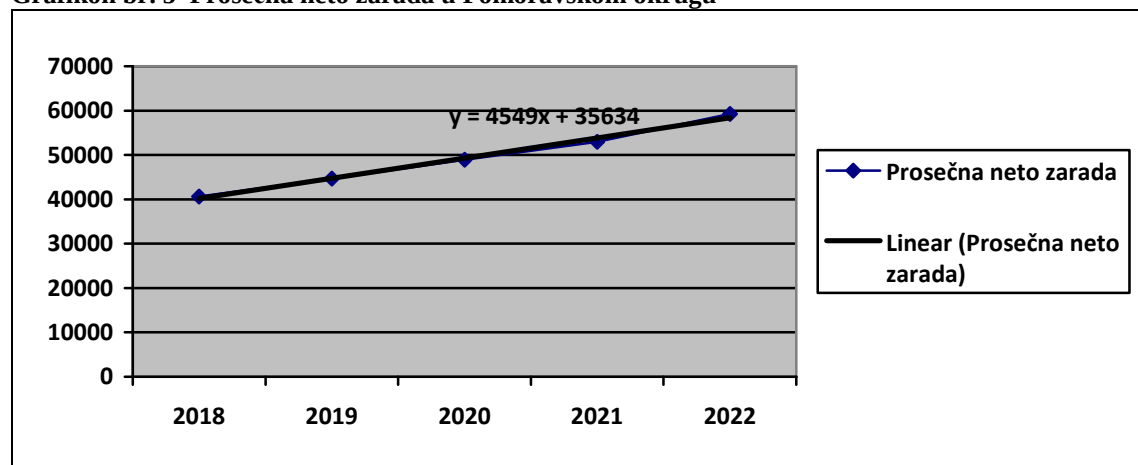

Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2022. godini

Prosečna neto zarada u 2022. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je **59218** din (prethodne godine **52970** dinara) što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **74933** din. Među opštinama najveći prosek ima opština Jagodina 60363 dinara ,a najniži opština Rekovac 55269 dinara. U odnosu na isti period prethodne godine evidentno je povećanje zarada za 11,8 % na nivou Pomoravskog okruga.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada u prethodnih 5 godina ima trend konstatnog rasta u proseku za oko 4500 din.

MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRUGU U 2022. GODINI

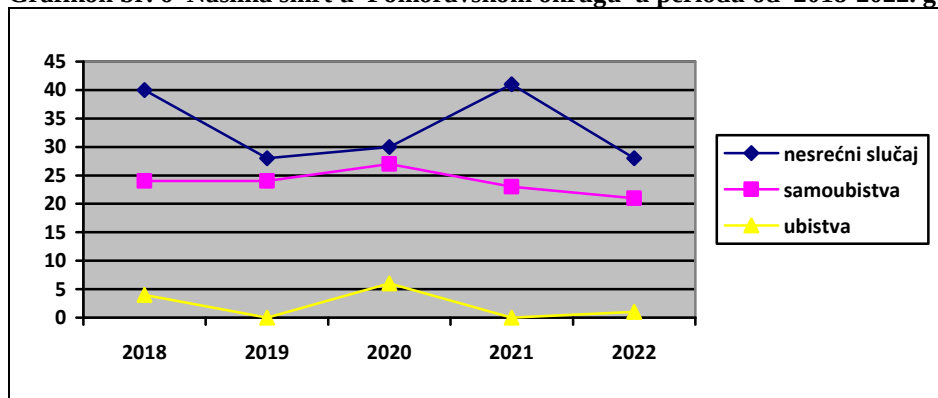
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2022. godini. Prema prispelim potvdama o smrti evidentirano je 4925 umrlih osoba na teritoriji okruga od čega je 4635 prirodnih smrti, 66 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 224 slučaja. Prosečna starost umrlih je 76 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2022. godini

R.br.	Opština	prirodna smrt	nasilna smrt					nepoznato	prosečna starost umrlih
			svega	nesrećni slučaj	samoubistvo	ubistvo	ostalo		
1	Despotovac	398	8	3	5			19	77,50
2	Jagodina	1126	7	3	4			13	76
3	Paracin	804	19	14	4		1	54	75,80
4	Rekovac	213	3	2	1			5	77,50
5	Svilajnac	388	5	1	3	1		32	77,8
6	Ćuprija	468	9	5	4			26	75,80
Pomoravski okrug		3397	51	28	21	1	1	149	76,40

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2018-2022. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža se da nasilne smrti imaju trend opadanja.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2022. godinu

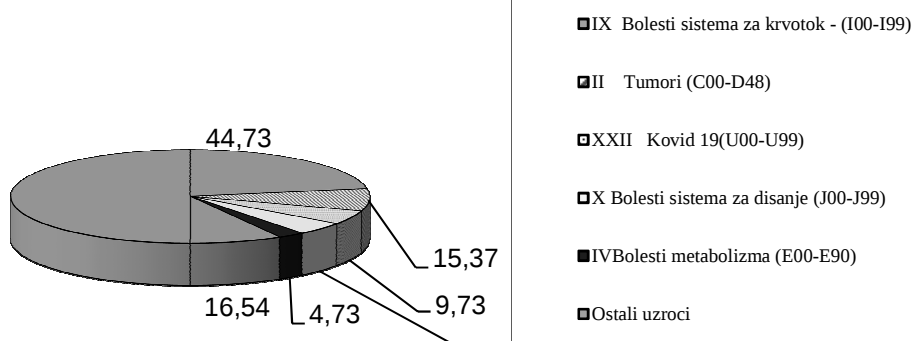
Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ČUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%
A00-B99	13	3,06	10	0,87	12	1,37	2	0,90	6	1,41	10	1,99	53	1,47
C00-D48	51	12,00	188	16,40	144	16,42	27	12,22	55	12,94	88	17,50	553	15,37
D50-D89	1	0,24	7	0,61	3	0,34	2	0,90					13	0,36
E00-E90	20	4,71	75	6,54	45	5,13	4	1,81	12	2,82	14	2,78	170	4,73
F00-F99	4	0,94	40	3,49	12	1,37	1	0,45	1	0,24	4	0,80	62	1,72
G00-H95	4	0,94	43	3,75	43	4,90	4	1,81	7	1,65	2	0,40	103	2,86
I00-I99	191	44,94	442	38,57	383	43,67	90	40,72	235	55,29	268	53,28	1609	44,73
J00-J99	46	10,82	103	8,99	50	5,70	69	31,22	17	4,00	35	6,96	320	8,90
K00-K93	12	2,82	34	2,97	21	2,39	3	1,36	6	1,41	6	1,19	82	2,28
L00-L99	1	0,24	3	0,26	3	0,34			4	0,94			11	0,31
M00-M99					2	0,23			1	0,24			3	0,08
N00-N99	20	4,71	58	5,06	27	3,08	4	1,81	10	2,35	10	1,99	129	3,59
O00-O99														
P00-P96			1	0,09					1	0,24	4	0,80	6	0,17
Q00-Q99														
R00-R99	8	1,88	16	1,40	24	2,74	3	1,36	9	2,12	9	1,79	69	1,92
V01-Y89	7	1,65	13	1,13	26	2,96	2	0,90	4	0,94	12	2,39	64	1,78
U00-U89	47	11,06	113	9,86	82	9,35	10	4,52	57	13,41	41	8,15	350	9,73
UKUPNO	425	100,00	1146	100,00	877	100,00	221	100,00	425	100,00	503	100,00	3597	100,00

Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 44,7% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 841,3, na drugom mestu su tumori sa 15,4% umrlih sa stopom 289,1, a zatim je Kovid 19 sa 9,73% i stopom od 183. Na četvrtom mestu su bolesti sistema za disanje sa 8,9% i stopom 167,3. Bolesti metabolizma sa 4,7% i stopom 88,9 na 100.000 stanovnika su na petom mestu. Svi ostali uzroci smrti čine 16,5% u ukupnom broju umrluh.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2022. godini

Redni broj	Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
1	IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	1609	44,73	841,3
3	II Tumori (C00-D48)	553	15,37	289,1
2	XXII Kovid 19(U00-U99)	350	9,73	183,0
4	X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	320	8,90	167,3
5	IV Bolesti metabolizma (E00-E90)	170	4,73	88,9
	Ostali uzroci	595	16,54	311,1
	Ukupno	3597	100	

Grafikon br.7 Pet vodećih uzroka smrti

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece, školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2022. godini 57344 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 58,1 % u ukupnom morbiditetu ,Kovid 19 7,8%, bolesti sistema za varenje 4,2%, zarazne i parazitarne bolesti 3,4% i bolesti kože I potkožnog tkiva sa 3% .

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	33338	58,1
XXII	Šifre za posebne namene- Kovid 19	U04, U07	4445	7,8
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	2403	4,2
I	Zarazne i parazitarne bolesti	A00 - B99	1966	3,4
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	1733	3,0
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	57344	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2022. godini 44238 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 44,4 % u ukupnom morbiditetu, Kovid 19 10,2%, povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora 7,1% , zarazne I parazitarne bolesti 5,2%, bolesti kože i potkožnog tkiva sa 4,6% .

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	19653	44,4
XXII	Šifre za posebne namene	U04, U07	4525	10,2
XIX	Povrede trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	3147	7,1
I	Zarazne i parazitarne bolesti	A00 - B99	2321	5,2
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L90	2049	4,6
I-XIX,	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	44238	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 275145 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 17,4%, Kovid 19 14,4%, bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 13%, bolesti mišićno-koštanog sistema 8,5% i bolesti mokraćno-polnog sistema 7,4% .

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	47801	17,4
XXII	Šifre za posebne namene-Kovid 19	U04, U07	39563	14,4
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	35752	13,0
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	23257	8,5
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	20428	7,4
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	275145	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju **službi medicine rada**, u 2022. godini bolovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 32,3% slučajeva od ukupno registrovanih 15659 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 18,4%, zatim Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva 14,4% , simptomi i znaci patološki, klinički i laboratorijski znaci 11,1% bolesti mokraćno polnog sistema 4% .

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	2819	19,3
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	2381	16,3
XIII	Bolesti mišićno koštanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	1442	9,9
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	981	6,7
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	883	6,0
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	14614	100,0

U službama za **zdravstvenu zaštitu žena** najveći procenat poseta je bio zbog bolesti mokraćno polnog sistema I trudnoće.

Tabela br. 14 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zastitu žena na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
XIV	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	8866	79,0
XV	Trudnoća, rađanje i babinje	O00-O99	669	6,0
II	Tumori	C00 - D48	768	6,8
IV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem	E00-E90	125	1,1
I	Zarazne bolesti i parazitarne bolesti	A00 - B99	90	0,8
I-XIX, XXII	Ukupno	A00 - T98, U04, U07	11224	100,0

3.2.2.Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

Godina 2022. je protekla u znaku epidemije Kovida 19 kako na na teritoriji Pomoravskog okruga tako i u celom svetu. Prijavljivanje ostalih zaraznih bolesti bilo je zapostavljeno, tako da je registrovan neznatni broj koji nije uporediv sa prethodnim godinama. Najveći broj prijava na teritoriji okruga(ako ne uzimamo u obzir Kovid 19) je Hepatitis viralis chon. C ,12 slučajeva zatim po 6 novozaraženih od Tuberculose i Salmonellosis i 4 slučaja Groznice zapanog Nila . Od zaraznih bolesti umrlo je 259 pacijenta od čega po jedan od Leptospiroze i Groznice zapanog Nila ,a ostali od Kovida 19.

Tabela br. 15 Godišnji izveštaj o kretanju zaraznih bolesti za 2022. na teritoriji Pomoravskog okruga

Oboljenja	Ukupno	
	obolelo	umrlo
A02 Salmonellosis aliae	6	0
A15.0 Tuberculosis pulmonum	6	0
A27.9 Leptospirosis,non spec	1	1
A52.8 Syphilis tarda latens	1	0
A92.3 Febris "West Nile"	4	1
B16.9 Hepatitis acuta B	1	0
B18.0 Hepatitis viralis chr. B	2	0
B18.1 Hepatitis viralis chr.B	1	0
B18.2 Hepatitis viralis chr.C	12	0
J10 Influenza,virus identifikovan	1	0
U07.1 COVID-19, virus identifikovan	36588	257
U07.2 COVID-19,virus nije identifikovan	9	0
Z21 HIV Infectio asimpt.	1	0
UKUPNO	36633	259

Akcenat ćemo staviti I prikazati podatke vezane za epidemiju Sars Cov-19.

Tabela br. 16 . Ukupan broj testiranih, pozitivnih i preminulih na teritoriji Pomoravskog okruga od Sars Cov-19 u 2022. godini

Red. broj	Opština	Broj testiranih	Broj pozitivnih	% pozitivnih	Broj umrlih	% umrlih
1.	Despotovac	11303	3583	31,70	22	0,61
2.	Jagodina	55259	14464	26,17	92	0,64
3.	Paraćin	28276	8315	29,41	67	0,81
4.	Rekovac	5820	1651	28,37	3	0,18
5.	Svilajnac	12509	3690	29,50	27	0,73
6.	Čuprija	23147	4889	21,12	46	0,94
Pomoravski okrug		136314	36592	26,84	257	0,70

Ukupno je na teritoriji okruga testirana 136314 osoba od čega je 36592 ili 26,8% bilo pozitivnih. Umrlih je ukupno 257 ili 0,7% od broja obolelih.

Tabela br. 17 . Kretanje broja testiranih, pozitivnih i preminulih od Sars Cov-19 na teritoriji Pomoravskog okruga u periodu od 2020. do 2022. godine

Red. broj	Godina	Broj testiranih	Broj pozitivnih	% pozitivnih	Broj umrlih	% umrlih
1.	2020	25571	8656	33,8	314	3,62
2.	2021	125361	31177	24,9	1303	4,18
3.	2022	136314	36592	26,84	257	0,70
Pomoravski okrug						

Među polno prenosivim bolestima najzastupljeniji je **Hepatitis virosa chr. C** sa 12 novoobolelih . Najviše obolelih je preko 60 godina starosti, ukupno 5 i od 40-49 godina, 4 obolela.

Tabela br. 18 Uzrasno-specifična incidencija određenih virusnih Hepatitis-a B i C na teritoriji Pomoravskog okruga od 1.1. do 31.12.2022.

Узрасне групе	<i>Hepatitis virosa acuta B</i>		<i>Hepatitis virosa chr. B</i>		<i>Hepatitis virosa acuta C</i>		<i>Hepatitis virosa chr. C</i>	
	Број оболелх	Инц. /100.00	Број оболелих	Инц. /100.00	Број оболелих	Инц. /100.00	Број оболелих	Инц. /100.000
20 - 29							1	4,50
30 -39			1	4,21			2	8,43
40 - 49			2	7,57			4	15,15
50 - 59								
60 и више	1	1,62					5	8,07
УКУПНО	1	0,51	3	1,54	0	0,00	12	6,16

Tabela br. 19 Incidencija određenih virusnih Hepatitis-a B i C na teritoriji Pomoravskog okruga od 1.1. do 31.12.2022.-polna distribucija

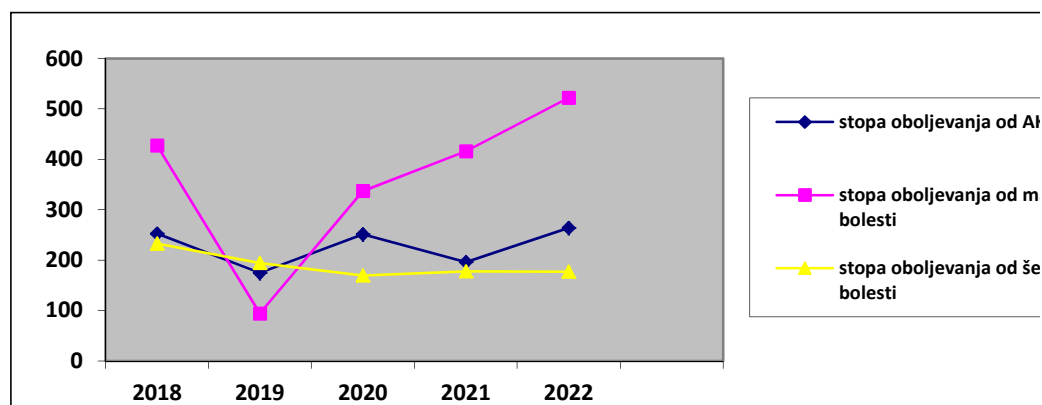
	Оболели		Инц./100.000	
	Мушкарци	Жене	Мушкарци	Жене
Hepatitis acuta B	0	1	0,00	0,99
Hepatitis acuta C	0	0	0,00	0,00
Hepatitis viralis chronica B	2	1	2,11	0,99
Hepatitis viralis chronica C	9	3	9,51	2,99
УКУПНО	11	5	11,62	4,97

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja, poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su preko polovine svih uzroka smrti tokom 2022. godine, oko 60%. Nešto manje od polovine svih smrtnih ishoda (44,7%) bilo je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka šesta umrla osoba bila je žrtva malignog tumora 15,3%.

Tabela br. 20 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

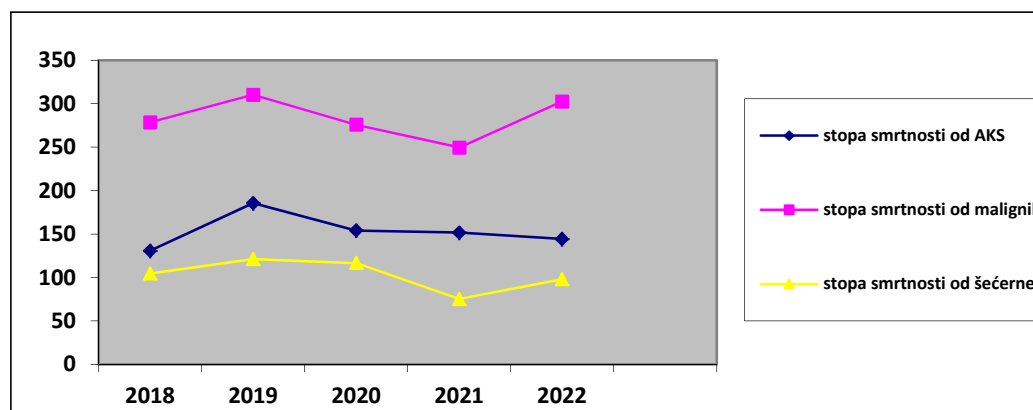
Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI											
	Akutni koronarni sindrom				Maligne bolesti				Dijabetes melitus			
	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa	Oboleli	Stopa	Umrli	Stopa
2018	504	252,4	261	130,7	1221	427,1	556	278,4	465	232,9	209	104,7
2019	345	174,8	366	185,4	181	94,3	612	310,1	383	194,1	239	121,1
2020	489	251,2	300	154,1	645	337,2	537	275,8	330	169,5	227	116,6
2021	375	196,06	290	151,6	774	416,1	477	249,4	331	178	144	75,3
2022	483	264,06	264	144,3	955	522,1	553	302,3	324	177,1	179	97,9

Grafikon br. 8 Nestandardizovane Stope incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2018. do 2022. na 100.000 stanovnika

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pectoris. Podaci iz populacionog registra za AKS pokazuju da je u 2022. godini od ovog sindroma umrlo je 264 osoba što je za 26 manje nego prethodne godine. Stopa smrtnosti u 2022. iznosila je 144,3 na 100.000 stanovnika što je znatno manje nego prethodne godine. Nestandardizovana stopa novoobolelih je bila 264 što je značajno povećanje u odnosu na prethodnu godinu, zbog ažurnijeg prijavljivanja.

Grafikon br. 9 Nestandardizovane Stope smrtnosti vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2018. do 2022. na 100.000 stanovnika

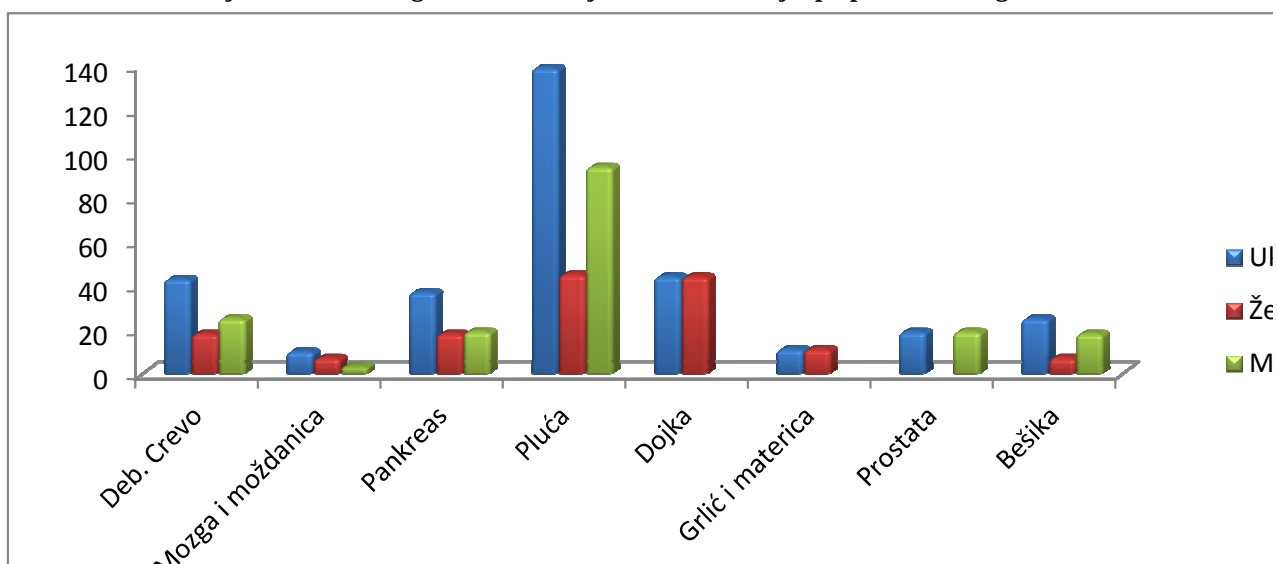

Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope obolevanja su se udvostručile. Na teritoriji centralne Srbije u periodu od 2006. do 2015. godine, godišnje je u proseku od malignih bolesti obolevalo 26.183 osoba, dok je približno 14.877 osoba umiralo od raka.

Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2022. godini obolelo je 955 osoba od malignih tumora(Incidencija je iznosila je 522,1 na 100.000 stanovnika), ali to još uvek nisu konačni podaci jer od 2019. godine podaci zbog epidemije Kovida nisu redovno ažurirani, a 553 osoba je umrlo u 2022.god .Stopa smrtnosti za 2022.iznosila je 302,3 na 100.000 stanovnika (prethodne godine 249,4).

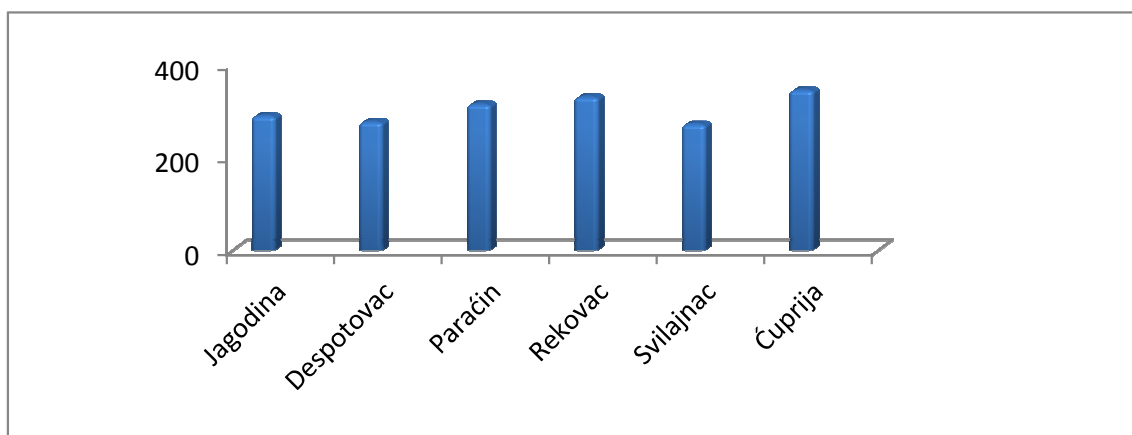
Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma ,raka prostate I pankreasa. Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima , debelom crevu i rektumu i pankreasu .

Grafikon br. 10 Broj umrlih od malignih tumora najčešćih lokalizacija po polu u 2022. godini.

Među opštinama Pomoravskog okruga, najveću stopu smrtnosti od malignih bolesti u 2022. godini imali su Čuprija i Rekovac, a najmanju Svilajnac.

Grafikon br. 11 Stope mortaliteta od malignih bolesti po opštinama Pomoravskog okruga u 2022. godini.

Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Prema proceni International Diabetes federation danas u svetu od dijabetesa boluje približno 425 miliona ljudi, a procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2045. godine biti čak 629 miliona. Prema proceni WHO u 2016.god šećerna bolest je bila na 7 mestu po uzroku smrtnosti. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 710.000 osoba ili 10% populacije. Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend blagog pada broja umrlih u poslednjih pet godina. U 2022.godini broj novoobolelih je 324. Od posledica šećerne bolesti umrlo je u 2022. godini 179 osoba sa stopom smrtnosti 97,9 na 100.000 stanovnika .

Podatke o novoobolelima od HNB treba uzeti sa rezervom, jer je kvalitet dobijenih podataka uvek diskutabilan i zavisi od revnosti i ažurnosti lekara koji prijavljuju novootkrivene slučajeve.

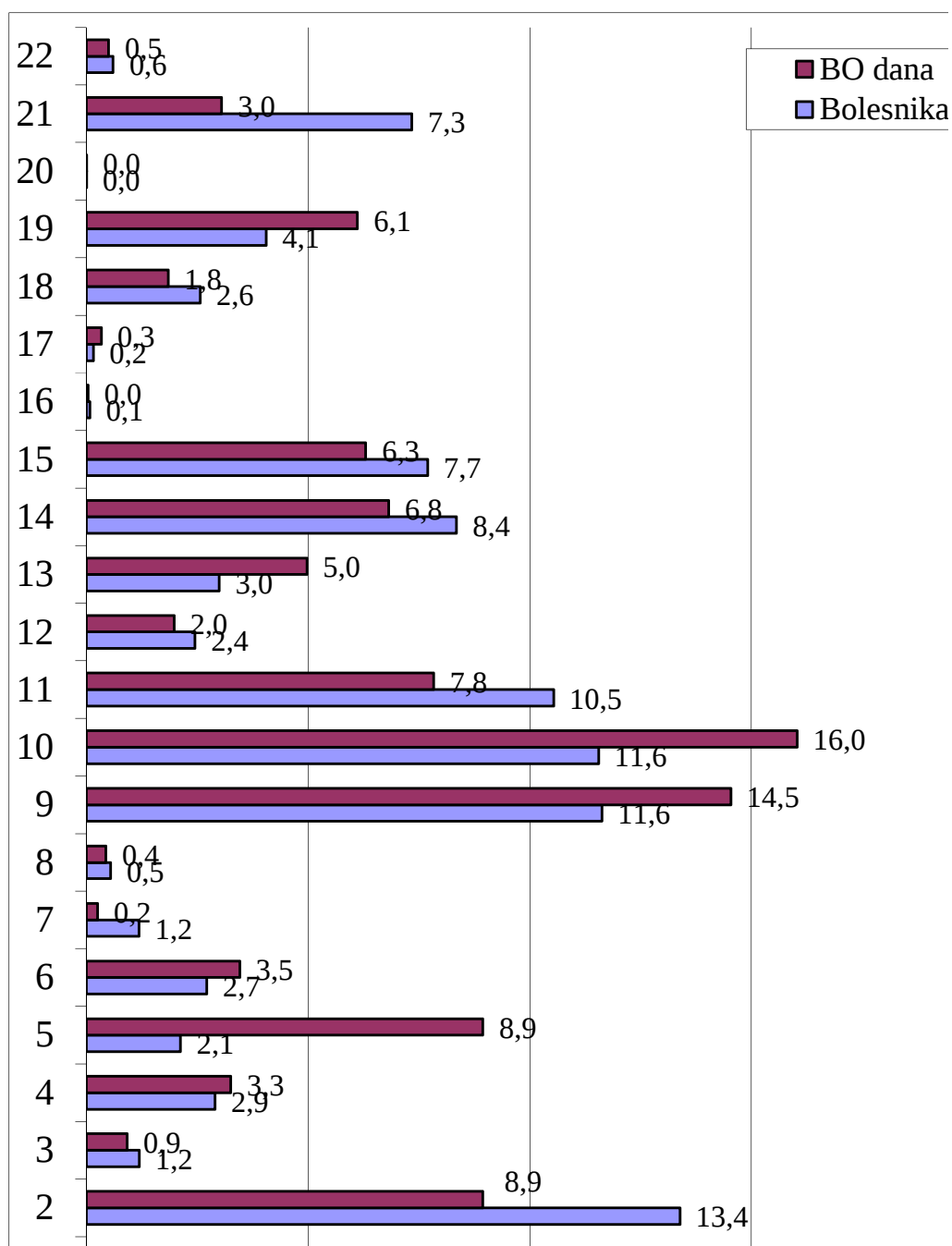
3.2.3. Bolnički morbiditet

Tabela br. 18 Struktura bolesnika i bolničkih dana (brojčana i procentualna) prema grupama bolesti u bolnicama Pomoravskog okruga u 2021. godini

Grupa bolesti		CUPRIJA		JAGODINA		PARACIN		DESPOTOVAC		SVILAJNAC		OKRUG	
		Bolesnika	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnik	BO dana	Bolesnika	BO dana
I A00-B99	broj	487	3439	154	773	869	1209	5	80	4	27	1519	5528
	%	4,6	3,2	2,5	2,1	14,2	3,9	3,3	3,2	1,9	1,1	6,5	3,9
II * C00-C97	broj	779	3770	294	2956	245	2091	14	285	16	203	1348	9305
	%	7,4	3,5	4,7	7,9	4,0	6,8	9,3	11,4	7,5	8,4	5,8	6,6
II ** D10-D36	broj	658	548	101	175	99	103	0		0		858	826
	%	6,2	0,5	1,6	0,5	1,6	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	0,6
II *** D37-D48	broj	586	1488	257	878	66	182	0		0		909	2548
	%	5,6	1,4	4,1	2,3	1,1	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9	1,8
III D50-D89	broj	74	446	98	368	92	382	3	36	10	70	277	1302
	%	0,7	0,4	1,6	1,0	1,5	1,2	2,0	1,4	4,7	2,9	1,2	0,9
IV E00-E90	broj	465	2573	114	754	45	323	21	387	30	574	675	4611
	%	4,4	2,4	1,8	2,0	0,7	1,1	13,9	15,5	14,2	23,8	2,9	3,3
V F00-F99	broj	263	5799	167	4454	46	2229	4	55	14	140	494	12677
	%	2,5	5,4	2,7	11,9	0,8	7,3	2,6	2,2	6,6	5,8	2,1	8,9
VI G00-G99	broj	410	3419	122	580	76	455	14	368	9	85	631	4907
	%	3,9	3,2	2,0	1,6	1,2	1,5	9,3	14,7	4,2	3,5	2,7	3,5
VII H00-H59	broj	272	335	3	12	0		0		1	5	276	352
	%	2,6	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,2	1,2	0,2
VIII H60-H95	broj	45	241	71	352	10	30	0		0		126	623
	%	0,4	0,2	1,1	0,9	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4
IX I00-I99	broj	1208	10269	883	6253	545	3296	32	455	37	335	2705	20608
	%	11,5	9,6	14,1	16,7	8,9	10,7	21,2	18,2	17,5	13,9	11,6	14,5
X J00-J99	broj	908	8829	800	6745	929	6503	18	259	32	386	2687	22722
	%	8,6	8,2	12,8	18,0	15,2	21,2	11,9	10,3	15,1	16,0	11,6	16,0
XI K00-K93	broj	770	3824	658	3448	1013	3794	3	20	8	22	2452	11108
	%	7,3	3,6	10,5	9,2	16,6	12,4	2,0	0,8	3,8	0,9	10,5	7,8
XII L00-L99	broj	343	1693	106	428	116	658	1	5	3	20	569	2804
	%	3,3	1,6	1,7	1,1	1,9	2,1	0,7	0,2	1,4	0,8	2,4	2,0
XIII M00-M99	broj	317	3628	295	2741	74	465	9	161	2	57	697	7052
	%	3,0	3,4	4,7	7,3	1,2	1,5	6,0	6,4	0,9	2,4	3,0	5,0
XIV N00-N99	broj	1042	6944	433	1023	431	1319	9	126	28	254	1943	9666
	%	9,9	6,5	6,9	2,7	7,1	4,3	6,0	5,0	13,2	10,5	8,4	6,8
XV O00-O99	broj	341	1989	749	3141	701	3801	0		0		1791	8931
	%	3,2	1,9	12,0	8,4	11,5	12,4	0,0	0,0	0,0	0,0	7,7	6,3
XVI P00-P96	broj	0		11	35	7	17	0		0		18	52
	%	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
XVII Q00-Q99	broj	30	456	4	16	2	6	0		0		36	478
	%	0,3	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3
XVIII R00-R99	broj	61	349	198	1161	325	991	9	56	4	58	597	2615
	%	0,6	0,3	3,2	3,1	5,3	3,2	6,0	2,2	1,9	2,4	2,6	1,8
XIX S00-T98	broj	599	5212	100	613	225	2512	6	160	13	168	943	8665
	%	5,7	4,8	1,6	1,6	3,7	8,2	4,0	6,4	6,1	7,0	4,1	6,1
XX V01-Y98	broj	0		0		0		0		1	10	1	10
	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4	0,0	0,0
XXI Z00-Z99	broj	875	3450	634	513	196	309	3	50	0		1708	4322
	%	8,3	39,3	10,1	1,4	3,2	1,0	2,0	2,0	0,0	0,0	7,3	3,0
XXII	broj	32	226,0	23	110,0	93	395,0	2	34,0	0		150	765
U00-U89	%	0,3	0,2	0,4	0,3	1,5	1,3	1,3	1,4	0,0	0,0	0,6	0,5
УКУПИНО	broj	10533	68701	6252	37419	6112	30675	151	2503	212	2414	23260	141712
	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabelama br. 18 i 19 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat bolesnika lečen je od bolesti organa za disanje 21,1%, bolesti sistema krvotoka sa 9,9%, bolesti sistema za varenje 8,6 %, zarazne i parazitarne bolesti uključujući i Kovid 19 7,6%, trudnoća i porođaji 7,1%, bolestima mokraćno-polnog sistema 7,4%.

Grafikon br. 12 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2022.godini

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od zaraznih i parazitarних bolesti (A00-B99) 34,4%, a zatim bolesti organa za disanje (J00-J99) 31,6%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitarних bolesti 27% i bolesti organa za disanje 15,4%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 37,4% i mokraćno polnih bolesti 10,02%. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog bolesti srca i krvnih sudova 13,36%, mokraćno polnih bolesti 12,3% i bolesti organa za varenje 12,1%, dok je populacija preko 65 godina starosti u 18,5% slučajeva bolnički lečena od bolesti kardiovaskularnog sistema, 14,08% od bolesti organa za disanje i 10,4% od bolesti organa za varenje.

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2022. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

ГРУПА БОЛЕСТИ		Б О Л Е С Н И Ц И									
		0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00-B99	702	34,46	513	27,01	70	1,52	61	1,19	163	1,76
II	C00-C97		0,00	2	0,11	46	1,00	292	5,69	717	7,75
	D10-D36	4	0,20	58	3,05	292	6,35	298	5,81	205	2,22
	D37-D48		0,00	15	0,79	102	2,22	280	5,46	509	5,50
III	D50-D89	6	0,29	92	4,84	33	0,72	57	1,11	169	1,83
IV	E00-E90	27	1,33	18	0,95	125	2,72	161	3,14	270	2,92
V	F00-F99	1	0,05	52	2,74	165	3,59	207	4,04	92	0,99
VI	G00-G99	17	0,83	4	0,21	91	1,98	182	3,55	279	3,02
VII	H00-H59		0,00	10	0,53	16	0,35	41	0,80	215	2,32
VIII	H60-H95	70	3,44	96	5,06	13	0,28	15	0,29	19	0,21
IX	I00-I99	13	0,64	211	11,11	141	3,06	685	13,36	1711	18,49
X	J00-J99	645	31,66	292	15,38	118	2,56	375	7,31	1303	14,08
XI	K00-K93	232	11,39	51	2,69	321	6,98	622	12,13	965	10,43
XII	L00-L99	29	1,42	24	1,26	176	3,82	145	2,83	197	2,13
XIII	M00-M99	5	0,25	89	4,69	73	1,59	250	4,87	342	3,70
XIV	N00-N99	47	2,31	46	2,42	461	10,02	633	12,34	669	7,23
XV	O00-O99		0,00	16	0,84	1722	37,42	9	0,18		0,00
XVI	P00-P96	16	0,79		0,00	2	0,04		0,00		0,00
XVII	Q00-Q99	13	0,64	16	0,84	3	0,07	3	0,06	1	0,01
XVIII	R00-R99	110	5,40	142	7,48	56	1,22	112	2,18	195	2,11
XIX	S00-T98	44	2,16	76	4,00	184	4,00	205	4,00	421	4,55
XX	V01-Y98		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00
XXI	Z00-Z99	20	0,98	56	2,95	381	8,28	472	9,20	751	8,12
XXII	U04-U11	36	1,77	20	1,05	11	0,24	24	0,47	59	0,64
УКУПНО		2037	100,00	1899	100,00	4602	100,00	5129	100,00	9252	100,00

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica, kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Čuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemijsku i bakteriološku), stalan higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 6 gradskih vodovoda odnosno izvorišta, na koje je priključeno 82,4% gradskog stanovništva, seoske vodovode kojih ima 8 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost. Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno.

U 2022. godini uzeto je ukupno 1869 uzoraka vode iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 15 uzoraka ili 0,8 % bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto takođe 1869 uzoraka voda, a 28 ili 1,5 % je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, *Streptococcus fecalis*, ABM, a hemijske povećana mutnoća i prisustvo gvožđa.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2022.god.

Redni broj	VODOVOD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ČUPRIJA	230	6	2,06	ABM,e.colli, strep.fek	230	24	10,43	mutnoća
2	JAGODINA	628	0	0,00		628	0	0,00	
3	PARAĆIN	636	1	0,15	strep.fek.porekla	636	3	0,47	mutnoća,Fe
4	SVILAJNAC	216	5	2,31	ABM	216	0	0,00	
5	DESPOTOVAC	123	3	2,43	AMB	123	1	0,81	mutnoća
6	REKOVAC	36	0	0,00		36	0	0,00	
UKUPNO :		1869	15	0,80		1869	28	1,50	mutnoća,Fe

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 8 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2022. godine iz ovih vodovoda je uzeto 268 uzoraka vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 13,06% bilo hemijski i bakteriološki neispravno.

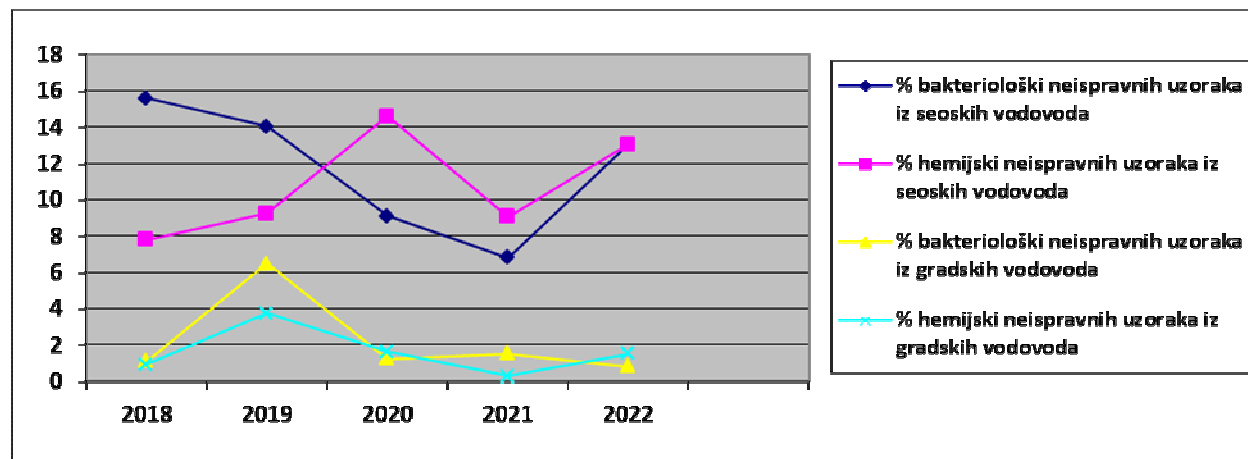
Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile AMB, streptokoke fekalnog porekla, ukupne koliformne bakterije, *Pseudomonas aeruginosa*, a hemijske povećana mutnoća, boja, mangan i gvožđe.

Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2022. godini

Redni broj	VODOVOD	FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED				BAKTERIOLOŠKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	Čuprija	66	23	34,8	mutnoća,nitrati	66	23	34,8	AMB, Fekalnog porekla i streptococcus fekalnog porekla
2	Svilajnac	36	8	22,2	boja, mutnoća, Mn ,Fe	36	8	0,0	AMB streptokoke fek.por
3	Despotovac	22	0	0,0		22	0	0,0	
4	Paraćin	144	4	2,8	mutnoća	144	4	2,8	koliformne bak. Fekalnog porekla i streptococcus fekalnog porekla
UKUPNO :		268	35	13,06		268	35	13,06	

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće u seoskim vodovodima ima trend blagog rasta, a u gradskim blagi pad neispravnosti. Mikrobiološka neispravnost vode u seoskim vodovodima pokazuje primetan pad u prethodnim godinama a u poslednjoj godini porast dok u gradskim vodovodima ima blagi pad.

Grafikon br. 14 % neispravnih uzoraka vode za piće iz gradskih i seoskih vodovoda

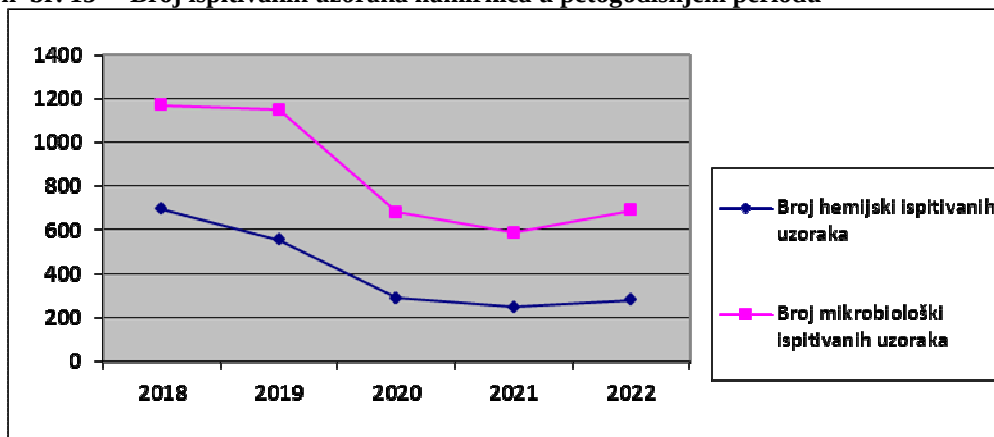

U Zavodu za javno zdravlje u Čupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 17/2019), tokom 2022. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica. Na mikrobiološku ispravnost ispitano je 690 uzorka, a na fizičko- hemijsku 279.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2022. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemijska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	20	0
2.	Meso i proizvodi od mesa	21	0
3.	Jaja	1	0
4.	Žitarice i brašno	4	4
5.	Hleb, testenine	20	124
6.	Kolači i bombone	64	3
7.	Šećer, čokolada	6	0
8.	Voće	0	14
9.	Povrće	0	14
10.	Aditivi i začini	2	1
11.	Kafa	2	3
12.	Sladoled	11	0
13.	Bezalkoholna pića	22	22
14.	Predmeti opšte upotrebe	16	24
15.	Gotova jela	251	6
16.	Pesticidi	0	12
17.	Med	6	3
18.	Ostalo	250	49
19.	Ukupno	690	279

Grafikon br. 15 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Za vreme epidemije Covid 19, tokom 2020. i 2021. godine došlo je do naglog pada broja ispitivanih uzoraka da bi u 2022. došlo do blagog porasta istih.

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspeksijskih organa. Broj uzetih uzoraka je 98 što je relativno mali broj za praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavezati da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Prva verzija Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti bazenskih voda, propisivala je veći broj uzoraka, odnosno češće ispitivanje higijenske ispravnosti vode bazena. Izmena Pravilnika koje su usledile, propisale su minimalni broj uzoraka vode za kupanje i velika većina vlasnika se toga pridržavala.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2018	58	2	3,4	28	48,3
2019	94	7	7,4	21	22,3
2020	80	2	2,5	3	3,7
2021	107	1	1,07	3	2,60
2022	98	2	2,04	2	2,04

Najčešći uzroci mikrobiološke neispravnosti u 2022.godini su AMB i Pseudomonas aerug, a hemijske su pH vode.

ISPITIVANJE KVALITETA VAZDUHA NA TERITORIJI POMORAVSKOG OKRUGA U PERIODU 2018.-2022.g.

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring kvaliteta vazduha u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS”, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, vrši merenja koncentracija zagađujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6..

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikl (Ni), Arsen (As)) – u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78.

Statistički obrađeni rezultati merenja prikazani su tabelarno i grafički

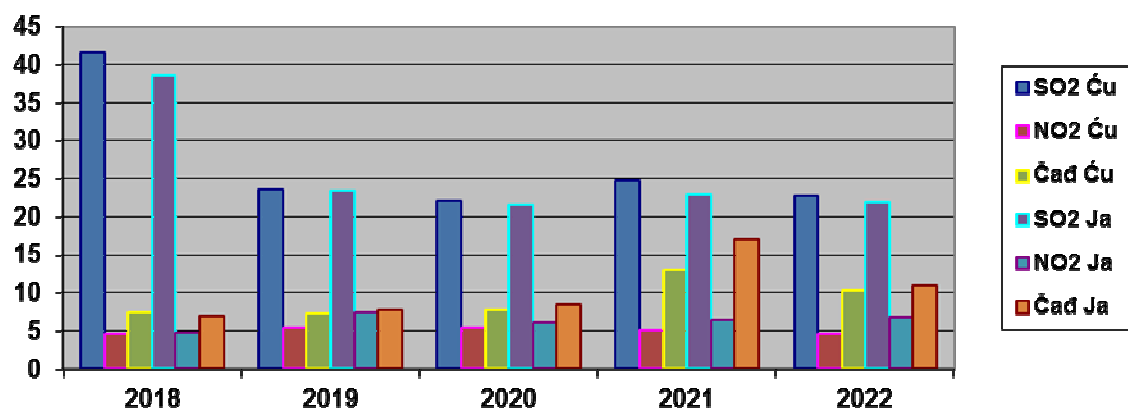
Tabela 24. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2018- 2022.g.

		2018			2019			2020			2021			2022		
Naselje	Parametri	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAĐ
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	354	354	354	358	354	354	354	358	354	354	354	358	364	364	364
	Srednja GV (µg /m ³)	41,4 8	4,56	7,52	23,57	41,48	4,56	7,52	23,57	41,48	4,56	7,52	23,57	24,82	5,15	12,93
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	7
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	359	359	359	358	359	359	359	358	359	359	359	358	343	336	343
	Srednja GV (µg /m ³)	38,4 7	4,8	7,0	23,36	38,47	4,8	7,0	23,36	38,47	4,8	7,0	23,36	22,89	6,5	17,0
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	4	0	0	0	4	0	0	0	4	0	0	0	0	0	17

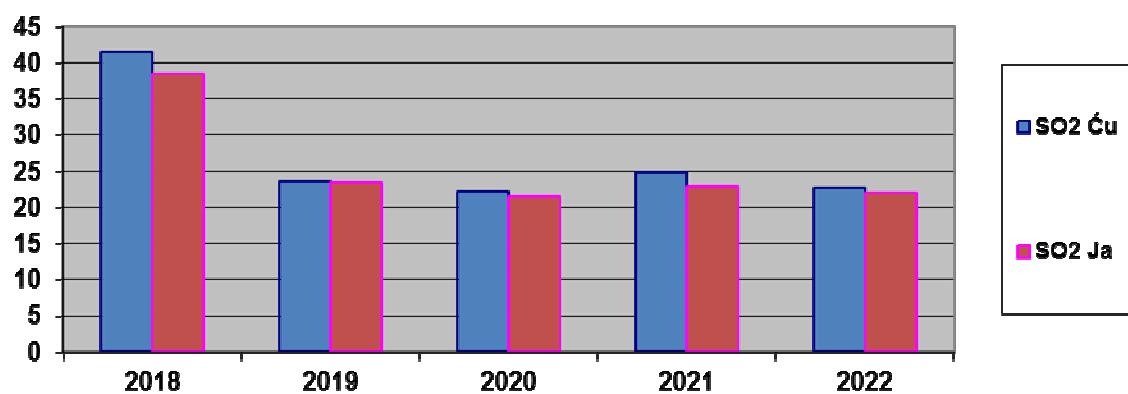
Tabela25 .Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih čestica u periodu 2018- 2022.g.

[illegible]

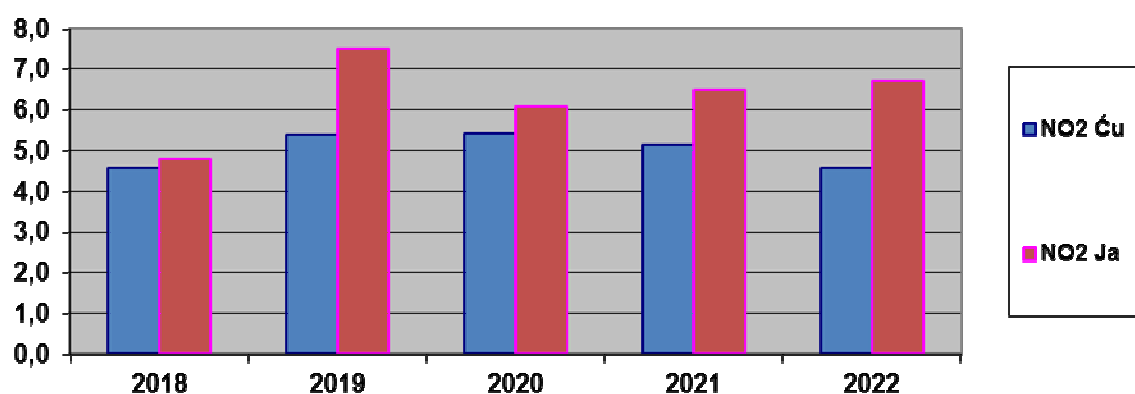
Grafikon 1. Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2018- 2022.g.

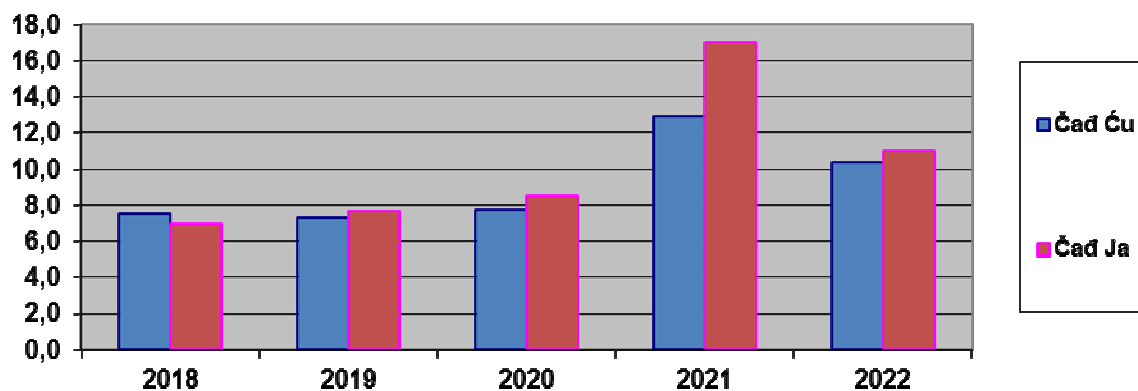
Grafikon 2. Srednje godišnje koncentracije SO₂ na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2018- 2022.g.

Grafikon 3. Srednje godišnje koncentracije NO₂ na teritoriji Ćuprije i Jagodine u periodu 2018- 2022.g.

Grafikon 4. Srednje godišnje koncentracije čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2018-2022.g.

Napomena: U 2010-oj godini merenje NO_2 , vršeno je po Ugovoru na mernim mestima u Paraćinu, a u Čupriji i Jagodini merenja NO_2 vrše se od 2011. godine . Od 2011. godine, po Ugovoru ne radimo merenja u Paraćinu, vršimo merenja u Jagodini i Čupriji na istim mernim mestima.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2022. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Čuprija.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji kombinovanom petovaletnom vakcinom na području Pomoravskog okruga za 2022. god.

Redni br.	Opština	Vakcinacija DITa-IPV-Hib			DITa-IPV-Hib rev. 2. god.		
		Br.plan	Br.vakcina	%	Br.plan	Br.vakcina	%
1.	Despotovac	126	126	100,00	126	120	95,24
2.	Jagodina	510	460	90,19	510	350	68,63
3.	Paraćin	350	322	92,00	330	311	94,24
4.	Rekovac	29	28	96,55	29	21	72,41
5.	Svilajnac	130	130	100,00	130	130	100,00
6.	Čuprija	203	188	92,61	203	121	59,60
Ukupno okrug		1348	1254	93,02	1328	1053	79,29

Obuhvat vakcinacijom petovalentne vakcine DTaP-IPV-HiB realizovana je sa obuhvatom od 93% , a revakcinacija u 2. godini 79,3%.

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj revakcinaciji protiv difterije, tetanusa, velikog kašalja i dečije paralize u 7. i protiv difterije i tetanusa u 14. godini na teritoriji Pomoravskog okruga u periodu od 1.1. do 31.12.2022. godine

Redni broj	Opština	Revakcinacija DTaP-IPV u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Despotovac	120	115	95,83	150	144	96,00
2.	Jagodina	630	495	78,57	670	570	85,07
3.	Paraćin	450	373	82,88	450	437	97,11
4.	Rekovac	29	27	93,10	34	30	88,23
5.	Svilajnac	170	167	98,23	190	182	95,79
6.	Čuprija	212	191	90,09	265	195	73,60
Ukupno okrug		1611	1368	84,91	1759	1558	88,57

Revakcinacija u 7. godini realizovana je sa obuhvatom od 84,9% (predhodne godine 74,2%) što je za 10% više od prethodne godine , revakcinacija dT u 14. godini sa 88,6% (predhodne godine 54,8%) što je 34% više od prethodne godine.

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2022. god.

Redni broj	Zdravstvena ustanova	Broj živorođenih	Broj vakcinisanih	%
1.	OB Jagodina	588	588	100
2.	OB Paraćin	495	484	97,77
3.	OB Čuprija	242	232	95,86
Ukupno	Pomoravski okrug	1325	1304	98,41

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 28,obuhvat živorođene dece vakcinacijom u 2022. godini je 98,4% što je na nivou prethodne godine.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2022. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR u 2. godini			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan	Broj revakc..	%
1.	Despotovac	126	120	95,24	120	118	98,83
2.	Jagodina	510	360	70,58	630	495	78,57
3.	Paraćin	350	304	86,85	450	370	82,22
4.	Rekovac	29	22	75,86	29	27	93,10
5.	Svilajnac	130	123	94,61	170	167	98,23
6.	Čuprija	203	177	87,19	212	188	88,80
Ukupno okrug		1348	1106	82,04	1611	1365	84,73

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 82% (prethodne godine 78,6%) , revakcinacija u 7. godini realizovana je sa 84,7% obuhvatom (prethodne godine 74,8%) što više nego prethodne godine.

Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 89,9% (prethodne godine 85,4%) kod dece u prvoj godini života, dok je vakcinacija propuštenih gdišta bilo 26.

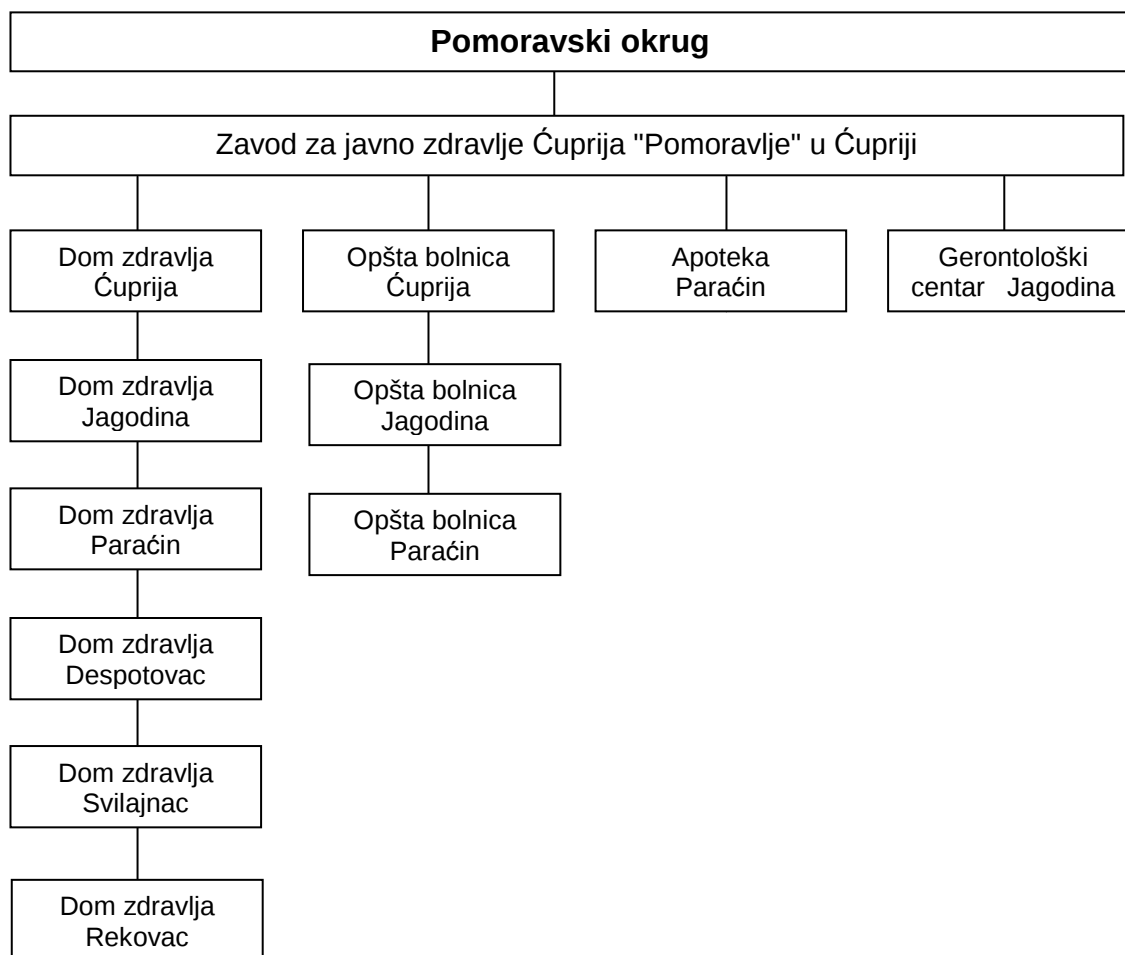
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini			Hep.B vakcinacija propuštenih godišta
		sa tri doze			Br. Vakc.
		Br. plan.	Br. vakc	%	
1	Despotovac	126	126	100	0
2	Jagodina	510	430	84,31	0
3	Paraćin	350	327	93,42	0
4	Rekovac	29	24	82,75	1
5	Svilajnac	130	130	130	12
6	Čuprija	203	175	86,21	13
Ukupno okrug		1348	1212	89,91	26

1. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini je postojalo 11 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 1 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3.119 od čega je 2.464 zdravstvenih radnika i saradnika ili 78,9%, a 655 nemedicinskih radnika ili 21,1%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 722 ili 29,3%, sa višom 371 ili 15,05% i sa srednjom 1366 ili 55,4%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,5 sa višom i srednjom. U odnosu na prethodnu godinu povećan je udeo zdravstvenih radnika sa visokom i višom školskom spremom a smanjen sa srednjom za par procenata.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 617 od čega 438 specijalista ili 70,9%. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend porasta. Najveći broj zaposlenih bio je 2020. godine po svim vrstama stručnih sprema .

Grafikon br.1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2018. do 2022. godine.

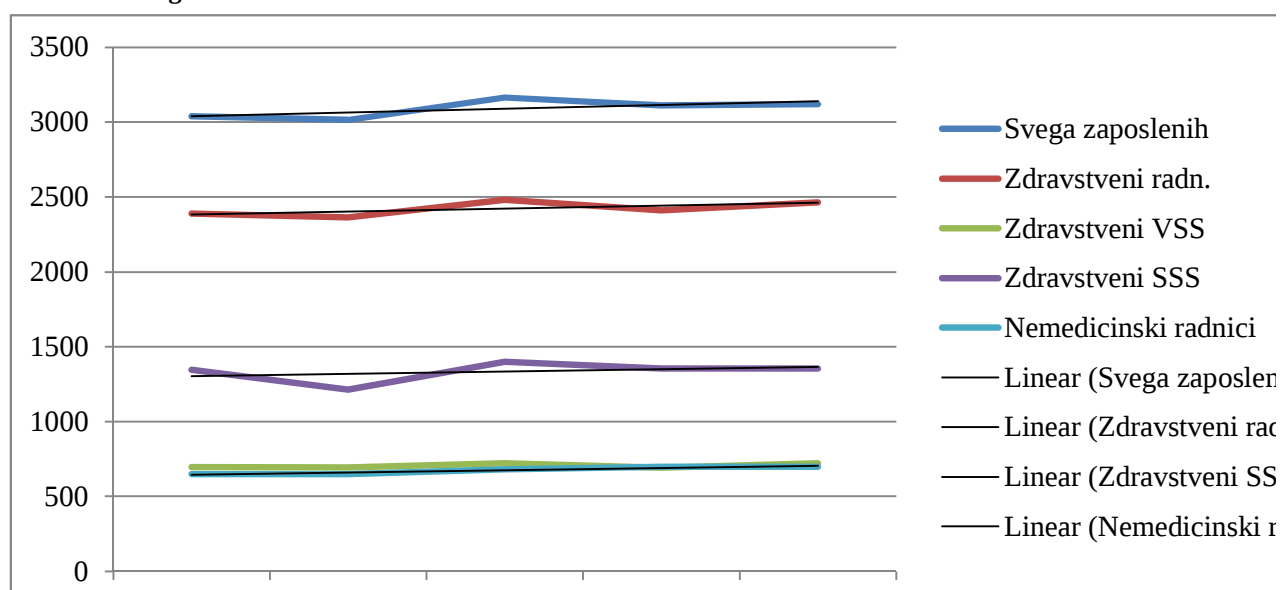

Tabela br. 1 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2022. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																	NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS			SSS				NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga				stomatolozi	farmaceuti	ostalo	SVEGA	od toga		Svega	od toga						
					Svega	opstem medicine	specijalizacij i	specijalisti					Med.sestre-tehničari	ostali		med.sestre-tehničari	babice	ostali			administrativni	tehnički
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
UKUPNO		3119	2464	722	617	67	112	438	43	21	41	371	297	74	1366	1274	30	62	5	655	207	448
1	OB Jagodina	656	543	145	134	4	39	91	0	5	6	105	87	18	292	270	9	13	1	113	28	85
2	OB Paraćin	357	295	81	77	5	11	61	0	1	3	45	33	12	169	163	5	1	0	62	10	52
3	OB Čuprija	850	685	169	158	10	25	123	2	4	5	114	93	21	398	386	6	6	4	165	35	130
4	DZ Despotovac	173	137	42	35	8	9	18	4	0	3	12	11	1	83	76	0	7	0	36	9	27
5	DZ Jagodina	335	252	91	66	17	11	38	17	2	6	36	29	7	125	107	8	10	0	83	19	64
6	DZ Paraćin	180	149	58	48	10	4	34	9	0	1	16	16	0	75	68	0	7	0	31	11	20
7	DZ Rekovac	73	53	16	15	6	2	7	1	0	0	6	6	0	31	28	1	2	0	20	7	13
8	DZ Svilajnac	168	146	46	37	5	4	28	6	0	3	18	13	5	82	77	1	4	0	22	5	17
9	DZ Čuprija	132	103	38	30	0	4	26	4	0	4	11	9	2	54	48	0	6	0	29	14	15
10	ZZJZ “Pomoravlje”	85	67	26	15	0	3	12	0	1	10	5	0	5	36	36	0	0	0	18	10	8
12	Apotekarska ustanova Paraćin	17	14	8	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	6	0	0	6	0	3	3	0
13	Gerontološki centar	93	20	2	2	2	0	0	0	0	0	3	0	3	15	15	0	0	0	73	56	17

1.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 2 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spremi u 2022. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																Z D R A V S T V E N I R A D N I C I										NEMEDICINSKI RADNICI												
			SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS								SSS							NIŽA STRUČNA SPREMA														
				Svega visoka sprema	Svega lekara	Lekari		stomatolozi	farmaceuti	sanitarni inženjeri	hemičari	ostalo	Svega	Med.sestre-tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babičice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babičice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i	babičice	ostali								
						opštem medicinske na	specijalizaciji																											specijalisti							
1		1	1	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	administrativni					tehnički
UKUPNO		1061	840	291	231	46	34	151	41	2		1	16	99	68		1			6	9	15	450	308	24		10	21	50	1	36			221	19	11	35		156		
1	DZ Despotovac	173	137	42	35	8	9	18	4			1	2	12	9					1	1	1	83	63				2	10	1	7			36	2	2	5	27			
2	DZ Jagodina	335	252	91	66	17	11	38	17	2				6	36	28					1	7	125	82	6		8	10	9		10			83	6	2	11 <td>64</td>	64			
3	DZ Paraćin	180	149	58	48	10	4	34	9					1	16	16							75	45	14			2	7		7			31	2	2	7 <td>20</td>	20			
4	DZ Rekovac	73	53	16	15	6	2	7	1						6	4							31	25	1		1			2		2			20	2	2	3 <td>13</td>	13		
5	DZ Svilajnac	168	146	46	37	5	4	28	6				3	18	7					3	3	5	82	60				1	6	11		4			22	3 <td></td> <th>2<td>17</td></th>		2 <td>17</td>	17		
6	DZ Čuprija	132	103	38	30		4	26	4				4	11	4		1				4	2	54	33	3				1	11		6			29	4	3	7 <td>15</td>	15		

U šest domova zdravlja Pomoravskog okruga ima 1.061 zaposleni radnik od kojih je 840 zdravstvenih radnika ili 79,2%, lekara je 231 od čega 151specijalista ili 65,4%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 549, a to je 2,3 po lekaru.

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 3 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2022. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																															NEMEDICINSKI RADNICI						
		SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA										VŠS								SSS							NIZA STRUČNA SPREMA											
			Svega visoka sprema	lekari				stomatolozi	farmaceuti	sanitari inženjeri	hemičari	ostalo	SVEGA	Med.sestre opsteg smerna-tehničari	zubari	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	babice	ostali	Svega	med.sestre-tehničari	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	zubari	babice	zubotehničari	laboratorijski tehničari	rendgen tehničari	ostali	Svega	med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece	babice	ostali	SVEGA	administrativni				tehnički
				Svega lekara	opštem medicine	na specijalizaciji	specijalisti																												visoka	viša	srednja	niža	
	1	3	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
UKUPNO	1863	1523	395	369	19	75	275	2	10	0	2	12	264	152	0	0	3	48	10	51	859	704	4	0	20	0	110	1	20	5	0	0	5	340	23	6	44	0	267
OB Jagodina	656	543	145	134	4	39	91	0	5	0	1	5	105	60	0	0	2	20	5	18	292	223	0	0	9	0	47	0	13	1	0	0	1	113	14	0	14	0	85
OB Paraćin	357	295	81	77	5	11	61	0	1	0	0	3	45	20	0	0	1	9	3	12	169	136	0	0	5	0	27	0	1	0	0	0	62	4	1	5	0	52	
OB Čuprija	850	685	169	158	10	25	123	2	4	0	1	4	114	72	0	0	0	19	2	21	398	345	4	0	6	0	36	1	6	4	0	0	4	165	5	5	25	0	130

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.863 zaposlenih od kojih je 1.523 zdravstvenih radnika ili 81,7%, lekara je 369 od čega 275 specijalista ili 74,5%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1123, a to je 3,04 po lekaru.

1. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Čupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovcu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2022. godini bio je 1.061 od čega je 231 lekara (151 specijalista ili 65,4%), 99 tehničara sa višom i 450 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 221 ili 20,8% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za statistiku za 2022. godinu je **182913 stanovnika** što je 792 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 2,4.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

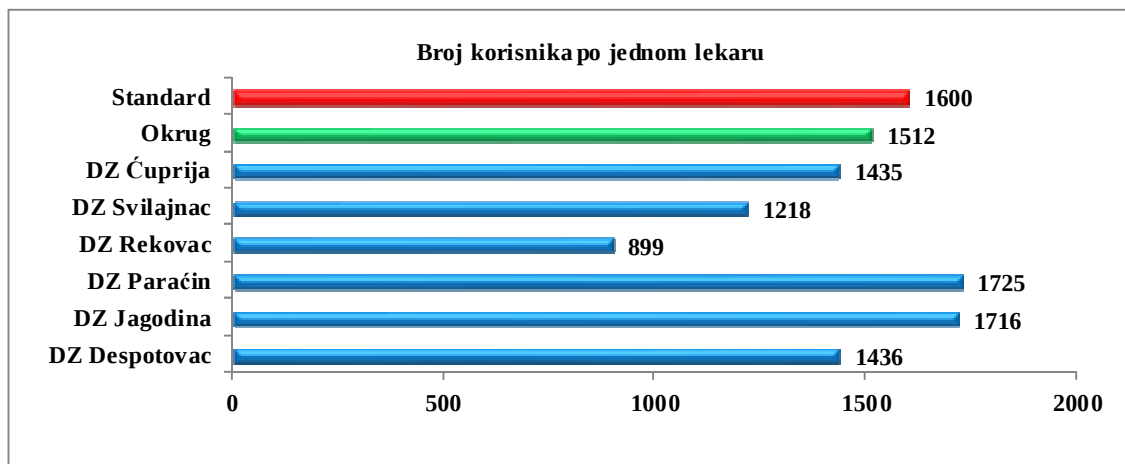
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva -

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2022. god ukupno 101 lekara, od čega 59 ili 58,4% specijalista opšte medicine i 202 tehničara što je 2,0 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (« Sl. Glasnik» br.20/23), dom zdravlja Jagodina ima manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Svilajncu i Rekovcu imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u svim domovima zdravlja osim u Paraćinu. Služba opšte medicine doma zdravlja u Paraćinu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 1725, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 899, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama za zdravstvenu zaštitu odraslih na teritoriji celog okruga je 1512 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (19 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	11	11	5	2	4	36.4	16	28	2	26	2.5	15798	1436
DZ Jagodina	38	31	12	5	14	45.2	54	69	5	64	2.2	53200	1716
DZ Paraćin	22	22	8	1	13	59.1	36	35	4	31	1.6	37949	1725
DZ Rekovac	7	8	3	1	4	50.0	9	17	1	16	2.1	7191	899
DZ Svilajnac	11	14	2	1	11	78.6	15	30	3	27	2.1	17058	1218
DZ Čuprija	15	15	0	2	13	86.7	21	23	1	22	1.5	21524	1435
OKRUG	104	101	30	12	59	58.4	151	202	16	186	2.0	152720	1512

Grafikon br.1 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

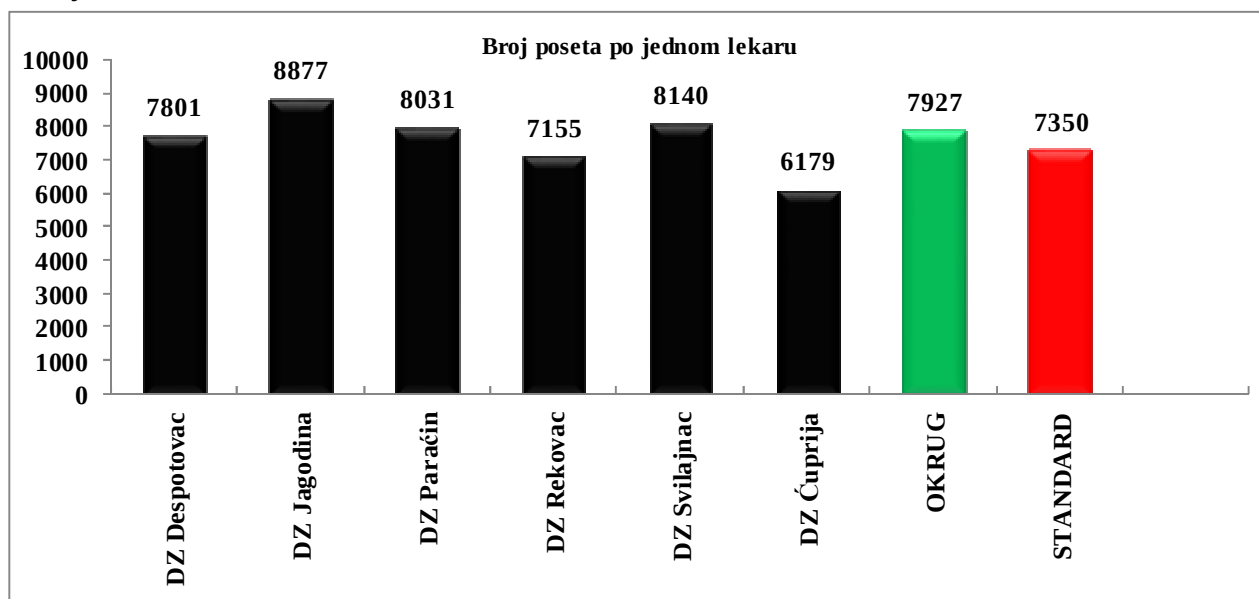

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2022. godini je bio 800584 što je 7927 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 5,2 poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 8877 je u Domu zdravlja Jagodina, a najmanje u DZ Čuprija 6179 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Svilajnac 6,5 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici domova zdravlja Čuprija i Paraćin (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 13885 što je svega 1,7% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga (u 2021. je bilo 1%).

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete										
	U ordinaciji kod lekara					Kućne		Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (19 godina i više)
	lekara		Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika	Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara				
	Ukupno	Od toga prve									
DZ Despotovac	82963	27274	37882	2709	3084	138	85810	11	7801	5.0	15798
DZ Jagodina	269469	119913	93939	2403	26180	3313	275185	31	8877	4.9	53200
DZ Paraćin	173345	63518	71706	1058	1340	2277	176680	22	8031	4.3	37949
DZ Rekovac	49470	12998	39562	427	5904	186	50083	7	7155	6.2	7191
DZ Svilajnac	101361	31859	165490	4711	25631	7891	113963	14	8140	6.5	17058
DZ Čuprija	96714	29730	13019	2069	2665	80	98863	16	6179	4.2	21524
OKRUG	773322	285292	421598	13377	64804	13885	800584	101	7927	5.2	152720

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2022. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

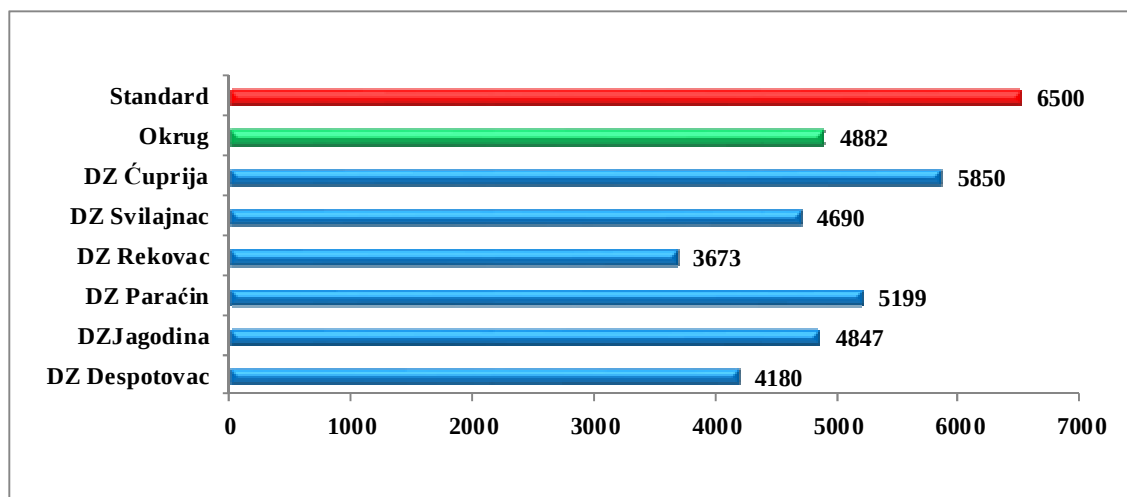
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2022. godine radilo je 17 lekara i 25 tehničara ili 1,5 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru je 4882 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domu zdravlja Čuprija 5850 a najmanje u DZ Rekovac 3673. Posmatrajući na nivou Okruga samo su 2 lekar u višku u odnosu na normativ i to u Jagodini. Tehničara u odnosu na normativ prema Pravilniku, u višku su u svim domovima zdravlja osim u Rekovcu. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je za 6 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (žene 15 i više godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2		1	1	50.0	2	1	1		1	8359	4180
DZ Jagodina	4	6		2	4	66.7	7	9	5	4	1.5	29084	4847
DZ Paraćin	4	4			4	100.0	4	6	3	3	1.5	20796	5199
DZ Rekovac	1	1			1	100.0	2	2		2	2.0	3673	3673
DZ Svilajnac	2	2			2	100.0	2	4	3	1	2.0	9380	4690
DZ Čuprija	2	2			2	100.0	2	3	3		2	11700	5850
OKRUG	15	17	0	3	14	82.4	19	25	15	10	1.5	82992	4882

Grafikon br.3 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

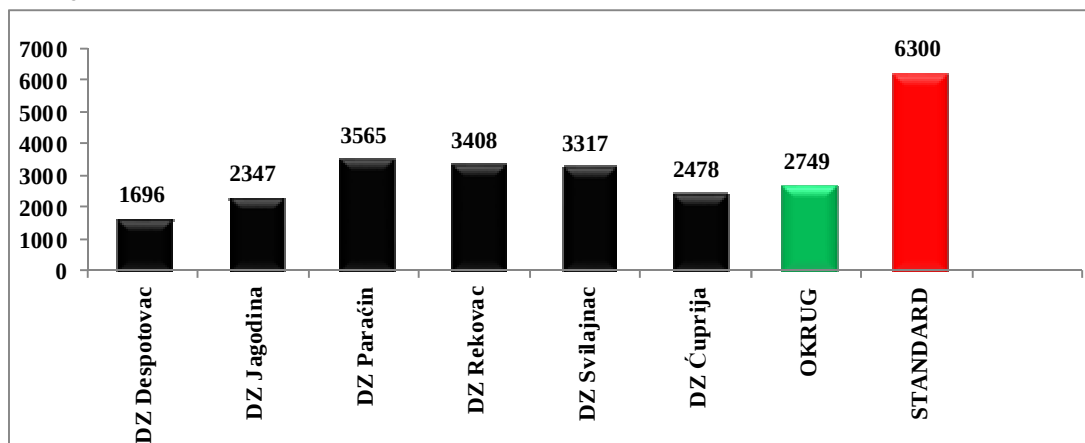

Broj poseta po lekaru u 2022. godini se kreće od 1696 u Despotovcu do 3565 u Paraćinu, prosek na nivou okruga je 2749 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2022. godini kretao se od 1,1 u Rekovcu do 2,5 u Despotovcu (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 6097 za ceo okrug, a broj korisnica je 82992 iz čega proističe da je 7,3% korisnica obavilo sistematski pregled što je 2,6% više nego prethodne godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem.preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod						
					lekara		Ostalih med. radnika				
					Ukupno	Od toga prve					
DZ Despotovac	3391	1,025	321		2045	666		2	1696	2.5	8359
DZ Jagodina	14083	5,023	1,363	264	7433	4150	831	6	2347	2.1	29084
DZ Paraćin	14260	3,582	2,543		8135	4628	15738	4	3565	1.5	20796
DZ Rekovac	3408	398	175	41	2794	870	312	1	3408	1.1	3673
DZ Svilajnac	6633	339	1,394		4900	1064	2861	2	3317	1.4	9380
DZ Čuprija	4955	1,763	301		2891	1353	838	2	2478	2.4	11700
OKRUG:	46730	12130	6097	305	28198	12731	20,580	17	2749	1.8	82992

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru u 2022. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece –

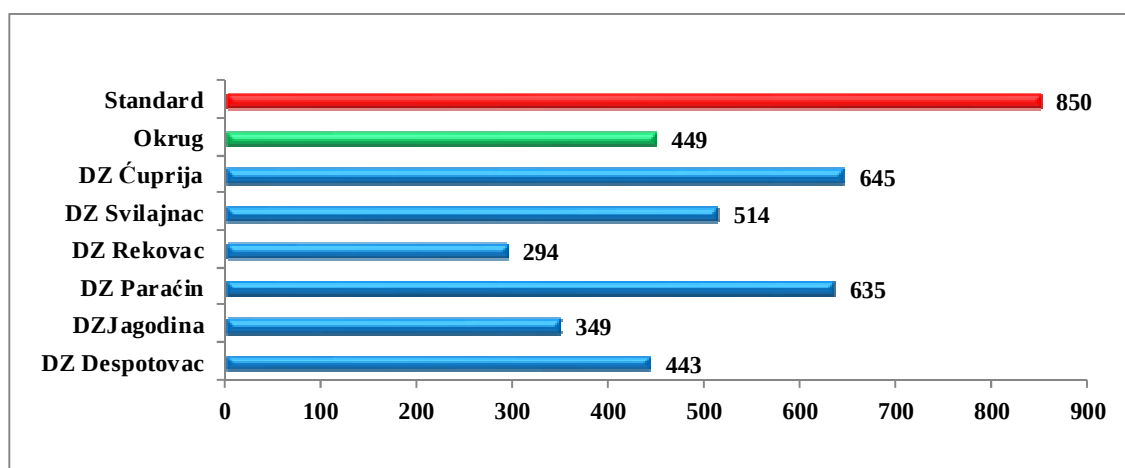
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2022. godini radilo je 22 lekara, od čega je 86,4% specijalista pedijatrije i 42 tehničara ili 2 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece.** Ukupan broj lekara je veći za 3 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara je 16 više.

Broj korisnika po 1 lekaru je 449 na teritoriji okruga, a gledajući po opštinama broj korisnika po lekaru se kreće od 294 u Rekovcu do 645 u Čupriji (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece** - korisnika po **1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (deca 0-6 god.)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Specijalisti								
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100.0	3	4		4	2.0	885	443
DZ Jagodina	8	11	1	2	8	72.7	10	17	6	11	1.5	3840	349
DZ Paraćin	4	4			4	100.0	6	11	1	10	2.8	2541	635
DZ Rekovac	1	1			1	100.0	1	1		1	1.0	294	294
DZ Svilajnac	2	2			2	100.0	3	7	1	6	3.5	1027	514
DZ Čuprija	2	2			2	100.0	3	2	1	1	1.0	1289	645
OKRUG	19	22.0	1	2	19.0	86.4	26	42	9	33	1.9	9876	449

Grafikon br.5 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

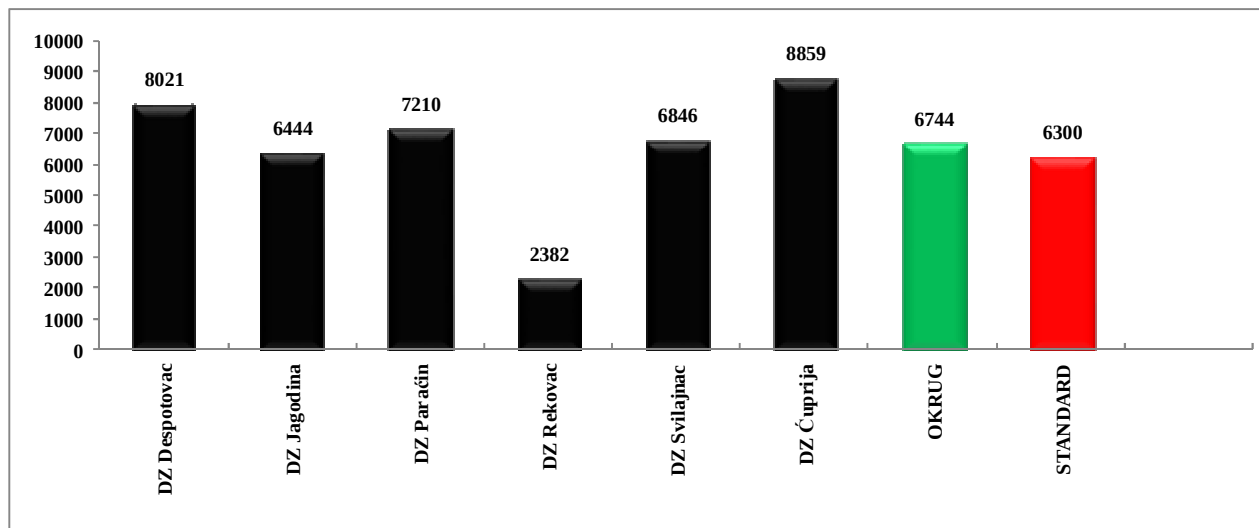

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2022. godine je bilo u Čupriji 8859, a najmanji broj poseta po lekaru 1191 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 6744 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 14,4 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 78,1% je bilo kurativnih poseta, a **21,9%** preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistemat.preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu		U ordinaciji kod lekara					radnika
				Odojčadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga prve	ostalih med.			
DZ Despotovac	16042	1081	3144	664	2426	8727	6689	341	8021	18.7	
DZ Jagodina	70884	4594	1880	308	1513	62589	35903	2009	6444	17.4	
DZ Paraćin	28840	3097	1700	1901	1196	20946	14219	8331	7210	10.4	
DZ Rekovac	1191	224	94	156	122	595	266	378	1191	4.2	
DZ Svilajnac	13691	1239	855	755	604	10238	5031	3982	6846	13.9	
DZ Čuprija	17718	1302	1161	1002	1436	12817	9854	2735	8859	13.5	
OKRUG	148366	11537	8834	4786	7297	115912	71962	17776	6744	14.4	

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2022. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

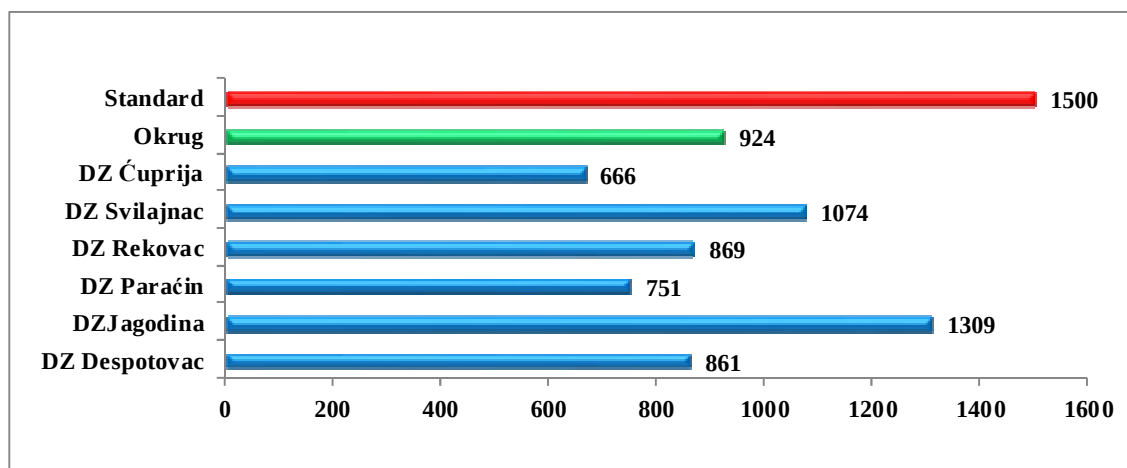
- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2022. godini radilo je 22 lekara od čega 16 specijalista pedijatrije ili 72,7%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga lekara više od normativa ima DZ Paraćin i DZ Čuprija, dok DZ Jagodina ima 3 lekara manje od normativa. Broj korisnika po lekaru kreće se od 666 u Čupriji do 1309 u Jagodini, dok je prosekokruga 924 korisnika po lekaru što je ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra. Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 23, što je više u odnosu na normativ, prosečno 1 tehničar po lekaru.

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (7-18 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100.0	2	3		3	1.5	1722	861
DZ Jagodina	9	6		2	4	66.7	9	11	4	7	1.8	7853	1309
DZ Paraćin	4	7		3	4	57.1	4	4		4	0.6	5256	751
DZ Rekovac	1	1		1	0	0.0	1	1		1	1.0	676	676
DZ Svilajnac	2	2			2	100.0	2	1		1	0.5	2148	1074
DZ Čuprija	3	4			4	100.0	3	3	1	2	0.8	2662	666
OKRUG	21	22	0	6	16	72.7	21	23	5	18	1.0	20317	924

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

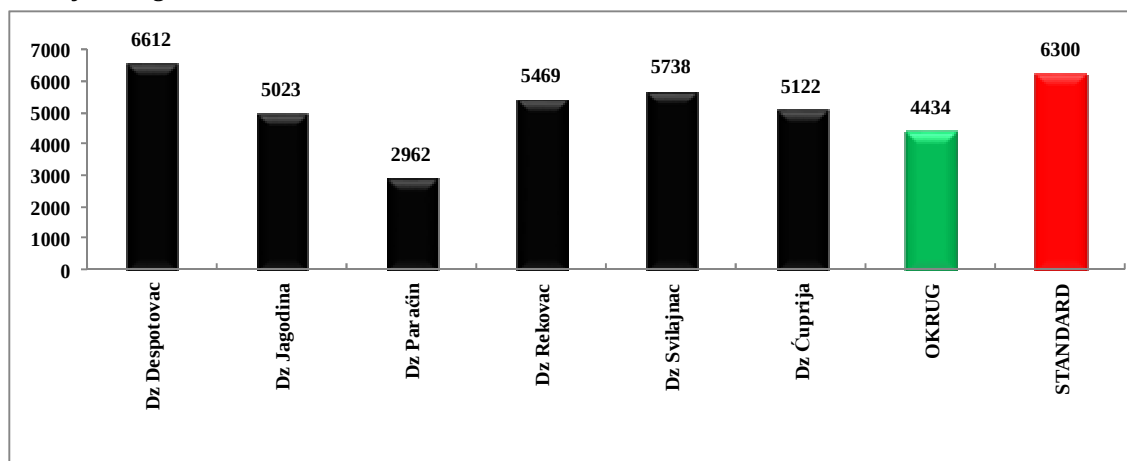

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 97545 od čega je 7,4% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 2962 u Paraćinu do 6612 u Despotovcu (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 4434 poseta po lekaru, što je ispod standarda . Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 4,1 puta.(Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistenatskih pregleda	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod				
				lekara		Ostalih med. radnika		
				Ukupno	Od toga prve			
DZ Despotovac	13223	669	1018	11536	7610	1914	6612	5.9
DZ Jagodina	30136	3308	1146	25682	11271	5,667	5023	3.4
DZ Paraćin	20733	1922	911	17900	12386	4047	2962	3.3
DZ Rekovac	1491	128	25	1338	587	1507	5469	1.7
DZ Svilajnac	11476	205	623	10648	5171	5230	5738	4.6
DZ Čuprija	20486	939	594	18953	10233	1946	5122	6.3
OKRUG	97545	7171	4317	86057	47258	20311	4434	4.1

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2022.god.

-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

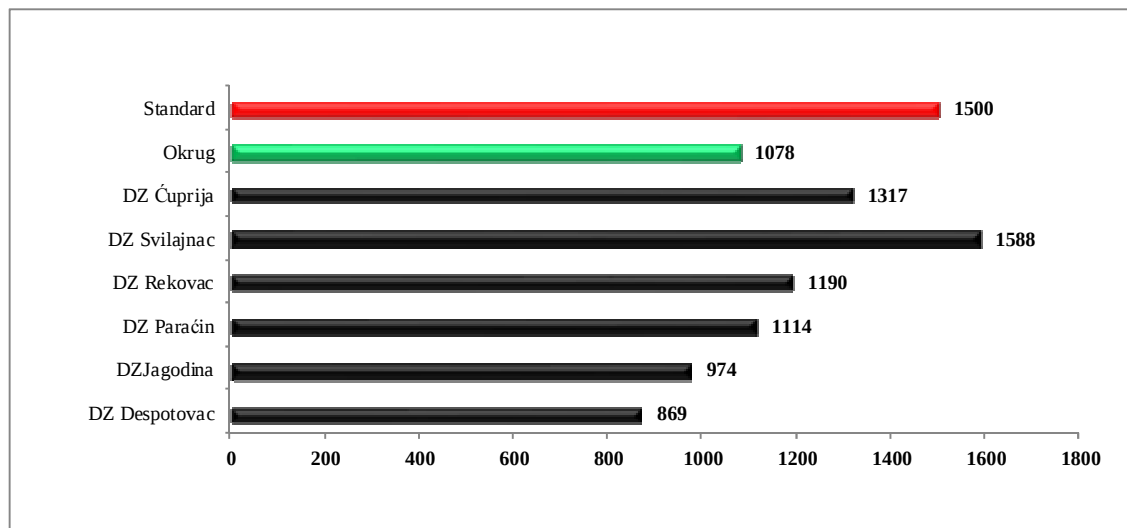
Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmlađima pružalo je 28 zubnih lekara od čega je 15 specijalista ili 53,6%. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Despotovac, a najmanja u DZ Svilajnac. Na nivou okruga je 1078 korisnika po lekaru (standard 1500 dece do 18 godina po lekaru). Obezbeđenost tehničarima je 1,5 po lekaru.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	3	3	0	0	3	100.0	5	4	2	2	1.3	2607	869
DZ Jagodina	11	12	5	1	6	50.0	16	18	4	14	1.5	11693	974
DZ Paraćin	6	7	5	0	2	28.6	9	8	2	6	1.1	7797	1114
DZ Rekovac*	1	1	1	0		0.0	1	1	0	1	0.0	970	1190
DZ Svilajnac	3	2		0	2	100.0	5	4	2	2	2.0	3175	1588
DZ Čuprija	4	3	1	0	2	66.7	7	7	2	5	2.3	3951	1317
OKRUG	28	28.0	12	1	15	53.6	43	42	12	30	1.5	30193	1078

*jedan stomatolog radi i u službi za decu i odrasle

Grafikon br. 9 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

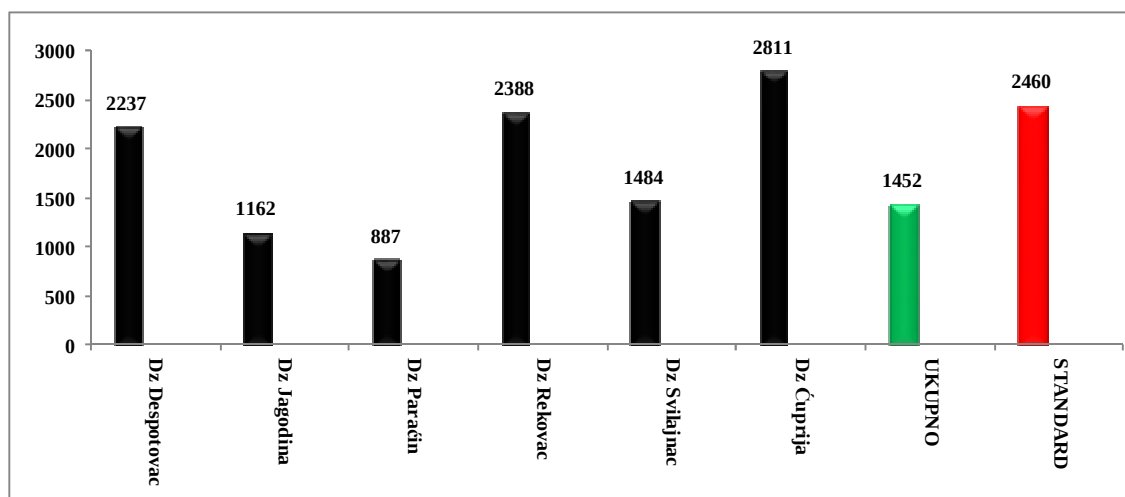

Ukupan broj poseta kod lekara je 40648 ili 1452 po lekaru, manje od **standarda od 2.460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 887, a najviše Rekovac 2388. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,7 u Paraćinu do 2,2 u Rekovcu i Jagodini. Prosek na nivou Okruga su 1,2 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete, izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI						
								Ortodoncija				Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po korisniku
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Plombirani zubi		Hirurške intervencije								
				Bez lečenja	Sa Lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	Prvi pregledi	Ortod. terapeutske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Despotovac	6712	1990	1705	1115	2	439	147	287	1259	118	0	37	2237	2.2
Jagodina	13938	6161	261	1352	201	1544	0	681	1669	459	6	30	1162	1.1
Paraćin	6210	4318	2114	530	274	719	0	645	1508	172	0	474	887	0.7
Rekovac	2388	652	659	229	104	44	0	0	0	0	0	689	2388	2.2
Svilajnac	2967	1897	359	320	390	106	0	0	1323	171	0	1962	1484	0.9
Čuprija	8433	631	3121	868	131	518	0	0	0	0	0	416	2811	1.9
OKRUG	40648	15649	8219	4414	1102	3370	147	1613	5759	920	6	3608	1452	1.2

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslom stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 14 zubnih lekara od kojih je 7 specijalista ili 50%. Broj tehničara po lekaru je 1,2, a broj korisnika po lekaru 10909 za okrug što je niska obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Svilajncu sa 4265 korisnika po lekaru a najmanja u Čupriji sa 21524 korisnika po lekaru. U broj lekara su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom, lekara ima u višku u odnosu na normativ, dok tehničari su u skladu sa normativom tehničara i zubnih asistenata.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	1	1			1		1	1		1	1.0	15798	15798
DZ Jagodina	6	5	1		4	80.0	11	11	3	8	2.2	53200	10640
DZ Paraćin	2	2	2			0.0	2	1		1	0.5	37949	18975
DZ Rekovac*	1	1	1			0.0	1	1		1	0.0	7191	7191
DZ Svilajnac	1	4	3		1	25.0	1	2		2	0.5	17058	4265
DZ Čuprija	1	1			1	100.0	1	1	1		1.0	21524	21524
OKRUG	12	14	7	0	7	50.0	17	17	4	13	1.2	152720	10909*

1 stomatolog radi i u službi za decu i odrasle

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

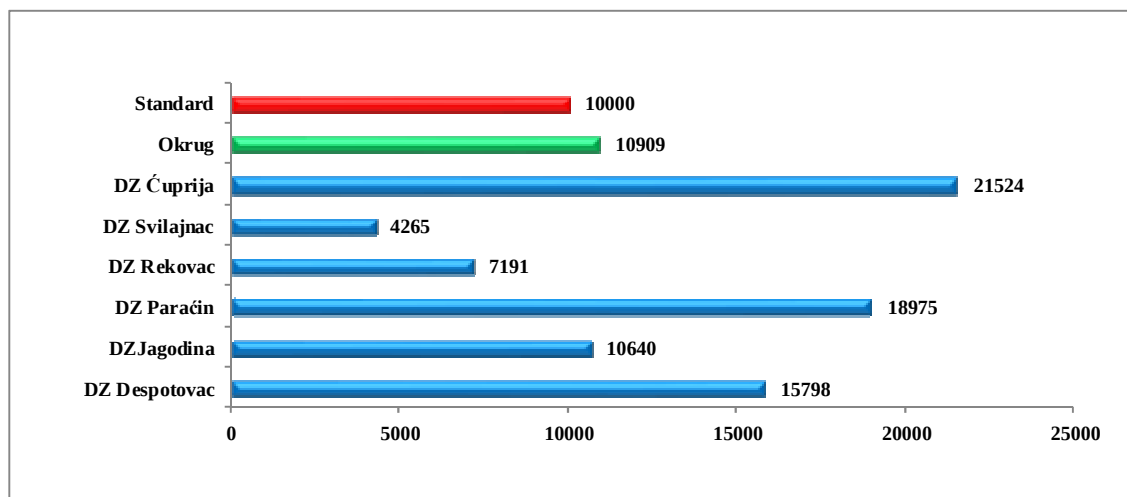
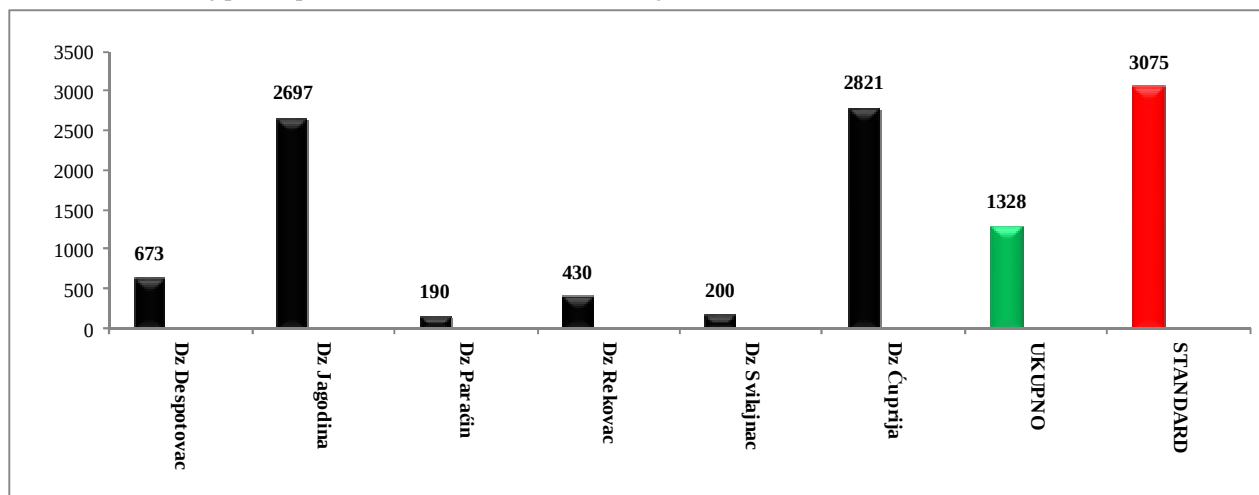

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Opština	posete			izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku		
								protetski radovi				ortodoncija							
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	plombirani zubi		hirurške intervencije		pokretne proteze		fiksne proteze		Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			Lečenje mekih tkiva usne šupljine	
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	Totalne	Parcijalne	Krunice	Članovi fiksnih proteza								
																			1
DESPOTOVAC	673	257		84		38	135											673	0.0
JAGODINA	13484	6976	119	885	257	3977	628	166	76								145	2697	0.2
PARAĆIN	379	243	136	417	23	518												190	0.0
REKOVAC	430	180		118	42	39											62	430	0.1
SVILAJNAC	799	226	181	113	622			8	6							1	451	200	0.0
ČUPRIJA	2821	1005	364	226	29	340		86	47								258	2821	0.1
OKRUG	18586	8887	800	1843	973	4912	763	260	129	0	0	0	0	0	1	916	1328	0.1	

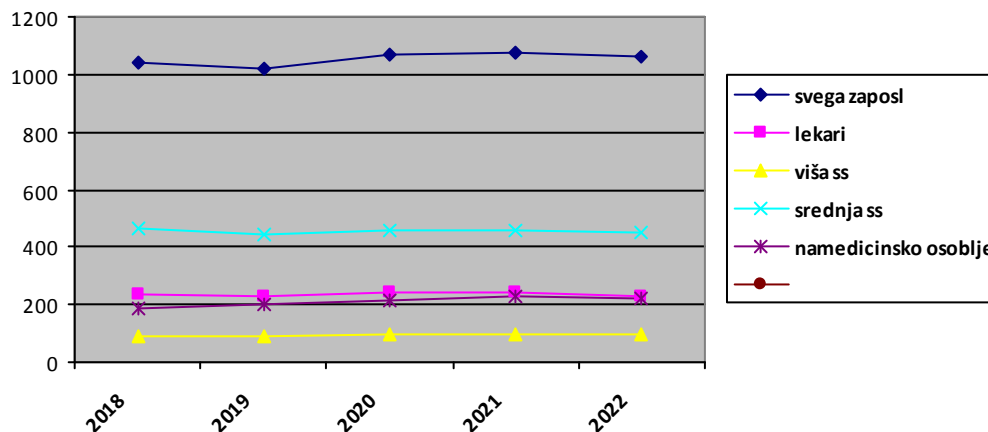
Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

Ukupan broj poseta kod lekara je 18586 ili 1328 po lekaru, što je manje od **standarda od 3.075 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 190, a najviše Čuprija 2821. Prosek na nivou Okruga su 0,1 posete po jednom korisniku.

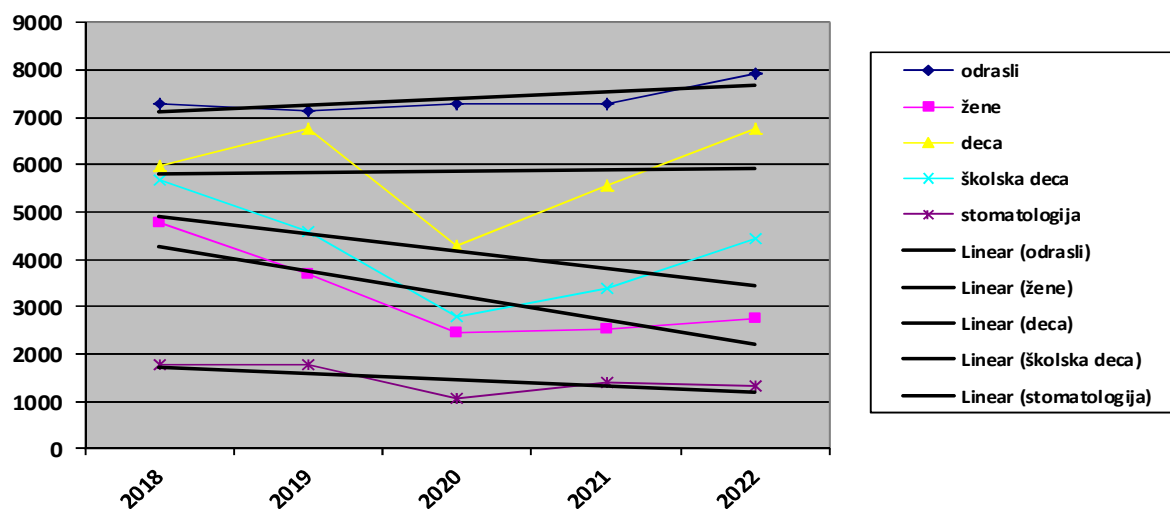
Broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite pokazuje blagi pad od 2018. do 2020.god., da bi potom u godinama korone 2020. i 2021.god.porastao i ponovo zabeležio pad u 2022.god. Slična situacija je i u broju zaposlenih pojedinačno po stručnoj spremi.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2018. do 2022. godine

Broj poseta u svim službama pokazuje trend opadanja u poslednjih 5 godina osim u zdravstvenoj zaštiti odraslih gde je prisutan relativno konstantni broj poseta po lekaru

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u sluzbama PZZ u periodu od 2018. do 2022. godine

- Hitna medicinska pomoć -

U službama hitne pomoći na teritoriji okruga radi ukupno 41 lekara i 71 medicinskih tehničara, **(standard - na 6000 korisnika 1 lekar i 1 tehničar a na dva tima još jedan tehničar)**. Malo je specijalista u ovoj oblasti medicine, svega 48,8%. Nedovoljan broj lekara prema broju korisnika ima Jagodina, a iznad normativa imaju ostali domovi zdravlja. Prosečan broj korisnika po lekaru za okrug je 4461, dok gledano pojedinačno po domovima zdravlja broj korisnika po lekaru kreće se od 2301 u Despotovcu do 8112 u Jagodini.

Tabela br. 13 Kadar u službi hitne pomoći

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	4	8	5	1	2	25.00	6	12	1	11	18405	2301
JAGODINA	12	8	4	0	4	50.00	18	17	3	14	64893	8112
PARAĆIN	8	9	1	1	7	77.78	12	14	3	11	45746	5083
REKOVAC	2	3	3	0	0	0.00	3	6	3	3	8161	2720
SVILAJNAC	4	7	3	1	3	42.86	6	11		11	20233	2890
ĆUPRIJA	5	6	1	1	4	66.67	8	11	1	10	25475	4246
OKRUG	35	41	17	4	20	48.78	53	71	11	60	182913	4461

Grafikon br.15 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama hitne pomoći

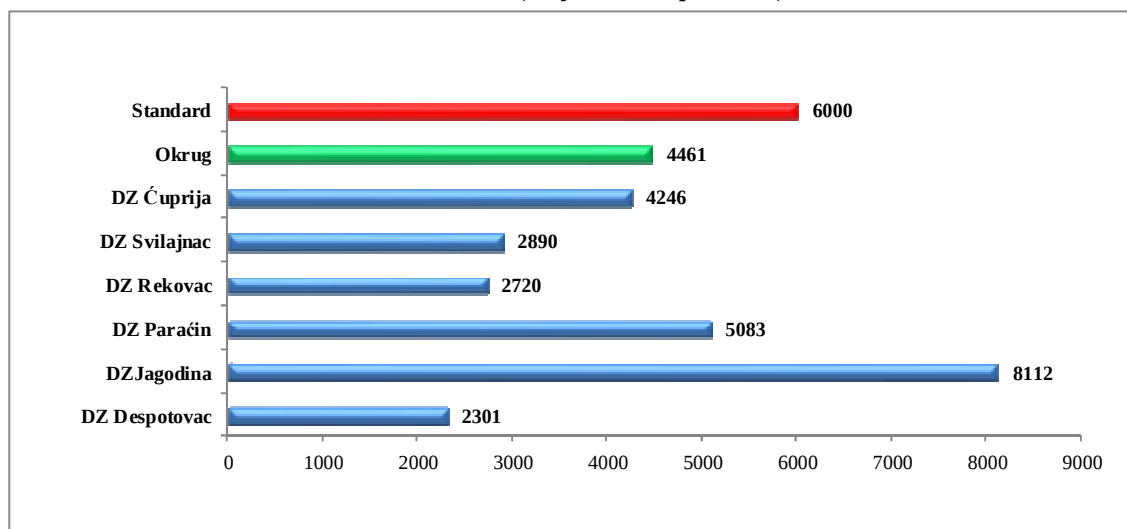
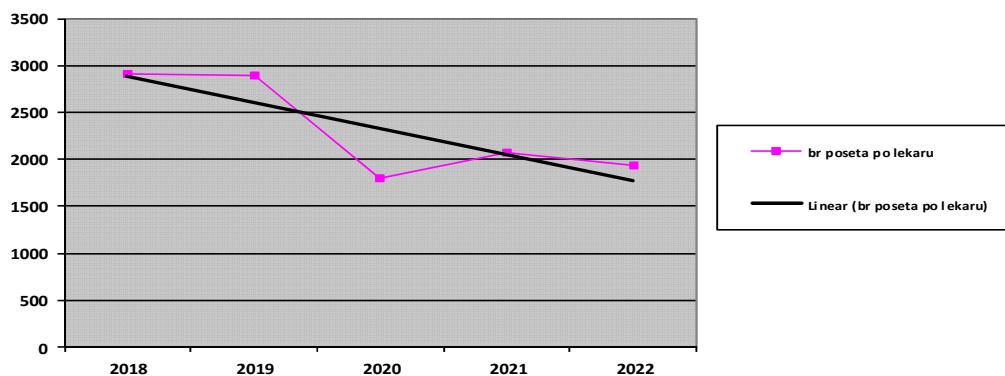

Tabela br. 14 Posete u službi hitne pomoći

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	lekara		ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
	ukupno	od toga prve						
	5	6	7	8	9			
UKUPNO	67398	64484	66379	12053	16233	79451	1938	0.4
DESPOTOVAC	9279	7838	128	1488	1488	10767	1346	0.6
JAGODINA	18375	18375	10663	3529	2150	21904	2738	0.3
PARACIN	24014	24014	23551	2808	2292	26822	2980	0.5
REKOVAC	5146	5146	13855	1104	2517	6250	2083	0.7
SVILAJNAC	8522	7049	16120	1442	6104	9964	1423	0.5
CUPRIJA	2062	2062	2062	1682	1682	3744	624	0.1

Ukupno ostvarenih poseta lekara u ovoj službi je 67398 pri čemu je 12053 kućnih poseta odnosno intervencija na terenu što je oko 17,9%. Broj poseta po lekaru je 1938, a po korisniku 0,4.

Grafikon br. 16 Broj poseta po lekaru u službama hitne pomoći u periodu od 2018. do 2022. godine

Posmatrajući navedeni period broj poseta po lekaru pokazuje rast u 2018. i 2022. godini da bi posle toga znatno opao u godinama korone.

Laboratorijska dijagnostika -

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolažu sa 7 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 39 laboratorijskih tehničara. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Rekovcu, dok su u višku svim domovima zdravlja osim u domu zdravlja Čuprija. Laboranti nedostaju Čupriji. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu .**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

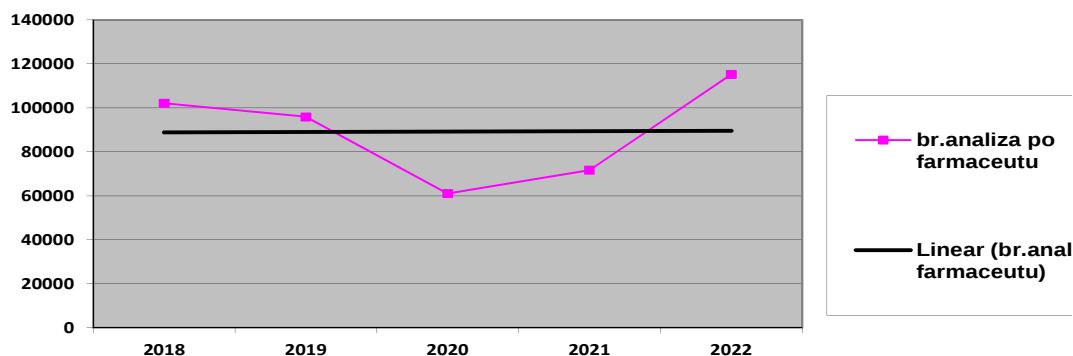
Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema									Medicinski tehničari			
	Normativ	Ukupno	lekari						ostali	Normativ	Ukupno	sa višom	sa srednjom spremom
			svega	od toga specijalist	diplomirani farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	hemičari					
UKUPNO:	6	7	6	6	0	0	0	1	0	33	38	0	38
DZ Despotovac	1	2	1	1				1		6	9		9
DZ Paraćin	1	2	2	2						6	7		7
DZ Rekovac	1									3	3		3
DZ Svilajnac	1	2	2	2						6	8		8
DZ Čuprija	2	1	1	1						12	11		11

Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 77.533 . Ukupan broj izvršenih analiza je 806.711. Broja analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 115244 što je manje od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2022. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Pregled fecesa	Covid usluge	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	9442	34006	122151	31019	468	18906	206550	103275
DZ Svilajnac	13981	23215	127973	15769	137	20193	187287	93644
DZ Rekovac	13425	11511	30661	7083	103	16503	65861	
DZ Čuprija	27869	32277	112567	56624	501	19518	221487	110744
DZ Paraćin	12816	11481	43576	13986	2221	54262	125526	125526
UKUPNO	77533	112490	436928	124481	3430	129382	806711	115244

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2018. do 2022. godine

-Redgen dijagnostika-

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Čupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	1	1			1	100.00	1	3	2	1	18405	18405
REKOVAC	1					0.00	2	2	2	0	8161	0
SVILAJNAC	1	1			1	100.00	1	3	3		20233	20233
OKRUG	2	2	0	0	2	100.00	4	8	7	1	46799	23400

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 2 lekara specijalista što je u skladu sa normativom, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 8 što je 4 više od normativa .

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj pos eta po korisniku
	lekara		ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
	ukupno	od toga prve						
	5	6	7	8	9			
UKUPNO	9268	6591	11156			9268	4634	0.48
DESPOTOVAC	5298	5298	5298			5298	5298	0.62
REKOVAC			2146					
SVILAJNAC	3970	1293	3712			3970	3970	0.08

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 4634 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. U Domovima zdravlja Paraćin 5 , Jagodini 3 ,a u Čupriji 2 manje patronažne sestre nego što im propisuje normativ, a više od normativa zaposleno je u Despotovcu, Rekovcu i Svilajncu. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 5380 što je nešto više od **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 2720 u Rekovcu do 9149 u Paraćinu.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

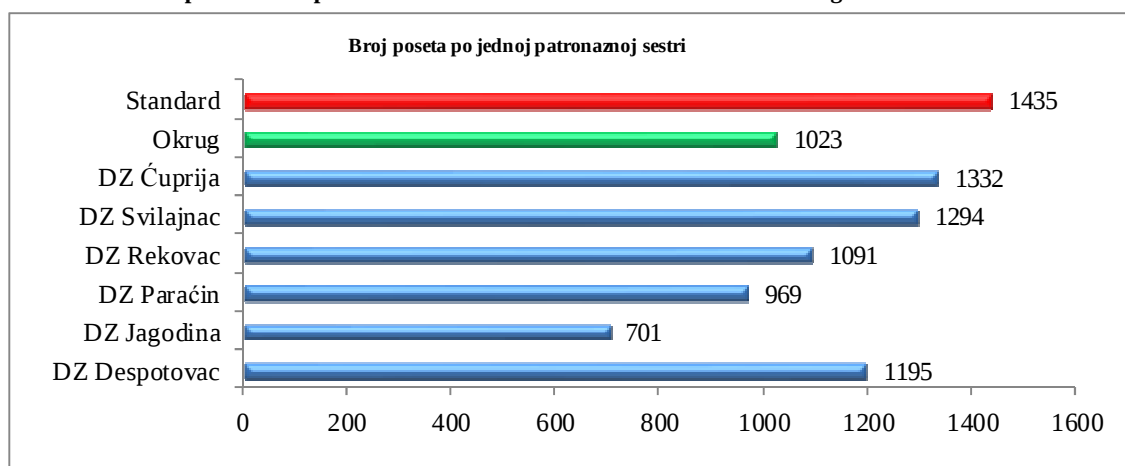
Opština	Patronažne sestre				Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri
	Normativ	UKUPNO	od toga sa			
			višom spremom	srednjom spremom		
		1	2	3	4	5
UKUPNO	40	34	23	11	182913	5380
Despotovac	4	6	2	4	18405	3068
Jagodina	14	11	10	1	64893	5899
Paraćin	10	5	5		45746	9149
Rekovac	2	3	0	3	8161	2720
Svilajnac	4	5	3	2	20233	4047
Ćuprija	6	4	3	1	25475	6369

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 701 u domu zdravlja Jagodina do 1332 u domu zdravlja Ćuprija. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri**, a prosek okruga je 1023 poseta po sestri.

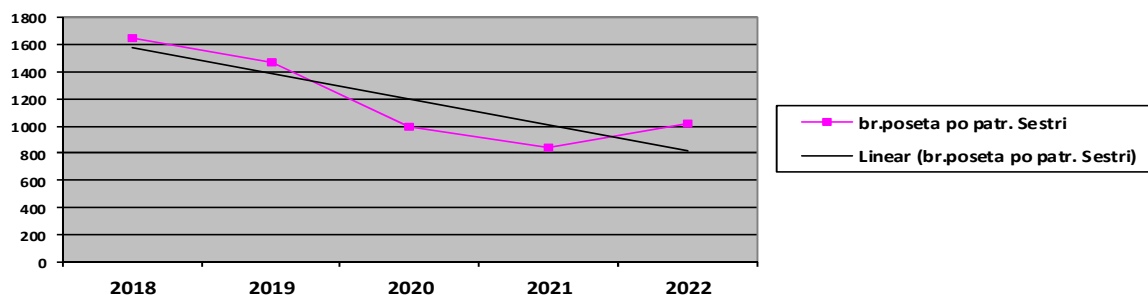
Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porođiljama	Novorođenčad i odojčad	Ostaloj deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
	1	2	3	4	5	6	7
Despotovac	995	1076	1189	3909		7169	1194.8
Jagodina	2845	2544	696	948	677	7710	700.9
Paraćin	1753	1959	599	535		4846	969.2
Rekovac	227	232	124	2629	60	3272	1090.7
Svilajnac	863	1013	251	4342		6469	1293.8
Ćuprija	1155	1370	353	2451		5329	1332.3
Okrug	7838	8194	3212	14814	737	34795	1023.4

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2022. godini

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2018. do 2022. godine

2. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE u 2022.

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2022. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Čupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

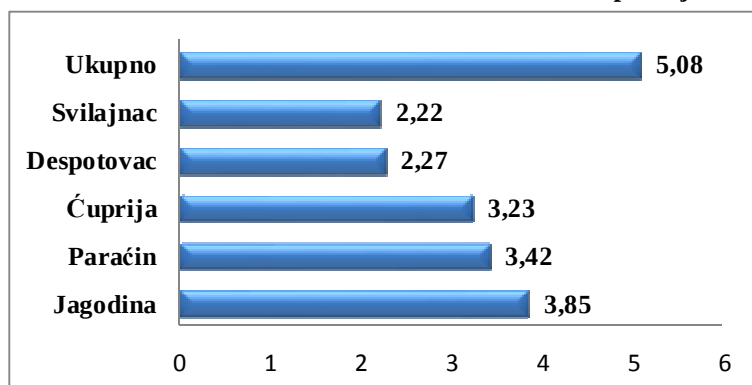
Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2022. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Čuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,78 postelja na 1000 stanovnika. Kod Čuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u OB Čuprija, kao najvećoj bolnici, leče i stanovnici ostalih opština (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbeđenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2022. godini

Red . broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	70000	270	3,85
2.	Paraćin	50000	171	3,42
3.	Čuprija	145000	469	3,23
4	Despotovac	4400	10	2,27
5	Svilajnac	4500	10	2,22
6	Okrug	182913	930	5,08

Grafikon br. 1 Obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama 2022. god

Struktura bolničkih postelja

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2022. god

Odeljenja	Broj postelja						
	Čuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac	Ukupno	%
Interno	83	72	40	10	10	215	23.12
Opšta hirurgija	75	53	40			168	18.06
Ortopedija	27	15	20			62	6.67
Ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10.32
Pedijatrija	23	27	20			70	7.53
Pulmologija	25	23	25			73	7.85
Neurologija	35	20				55	5.91
Psihijatrija	40	16				56	6.02
Infektivno	17					17	1.83
Dermatovenorologija	10					10	1.08
Intenzivna nega	8					8	0.86
Urologija	30					30	3.23
ORL + MFH	20					20	2.15
Oftalmologija	10					10	1.08
Produžena nega	38					38	4.09
Nuklearna med.	2					2	0.22
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100.00

- hirurgija: opšta, dečja, vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,12%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, pulmologija **7,85%** itd.

Tabela br.3. Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI									NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA					VŠS	SSS	NİŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga				SVEGA	Svega			administrativni	tehnički
					Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo						
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22
UKUPNO		1863	1523	395	369	2	10	14	264	859	5	340	73	267
1	Bolnica Paraćin	357	295	81	77		1	3	45	169		62	10	52
2	Bolnica Čuprija	850	685	169	158	2	4	5	114	398	4	165	35	130
3	Bolnica Jagodina	656	543	145	134		5	6	105	292	1	113	28	85

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2022. godini zaposleno **1.863** radnika od kojih **1.523** zdravstvena radnika i saradnika ili **81,7%**. Od njih je **25,9%** sa visokom školskom spremom.

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu (sa stacionarna domova zdravlja Svilajnac i Despotovac)

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%	
1.	Čuprija	158	123	77.85	25	15.82	10	6.33	512
2.	Jagodina	134	91	67.91	39	29.10	4	2.99	397
3.	Paraćin	77	61	79.22	11	14.29	5	6.49	214
4.	Despotovac	1		0.00		0.00	1	100.00	14
5	Svilajnac	1	1	100.00		0.00		0.00	11
UKUPNO		371	276	74.39	75	20.22	20	5.39	1148

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništvu Pomoravskog okruga u 2022. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživao **371** lekar (276 specijalista ili **74,4%**, 75 na specijalizaciji ili **20,2%** i 20 doktora medicine ili **5,4%** i **1148** tehničara ili **4,1** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu 79,2%, a najmanji u Jagodini 67,9% (ako izuzmemo stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionar u domu zdravlja Despotovac 14 tehničara i Svilajnac 11 za koji su i normativi dugačiji (7 tehničara) , dok je u bolnicama odnos od 3,5 tehničara po lekaru u Paraćinu do 4,36 u Jagodini, a prosek okruga je 4,16.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2022. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2022. god

Red .br	Bolnica	Ukupan broj postelja	Ukupan br. lekara	Br. postelja po 1 lek.	Br.lek. spec.	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn.	Br.post. po 1 tehn.
1.	Ćuprija	469	158	2.97	123	3.81	512	0.92
2.	Jagodina	270	134	2.01	91	2.97	397	0.68
3.	Paraćin	171	77	2.22	61	2.80	214	0.80
4.	Despotovac	10	1	10.00	0	0.00	14	0.71
5.	Svilajnac	10	1	10.00	1	10.00	11	0.91
Ukupno		930	371	2.51	276	3.37	1148	0.81

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti 2,5 i 0,81 postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Broj postelja po 1 tehničaru je najveći u Ćupriji 0,92, a najmanji u Jagodini 0,68. Isti odnos je i po lekaru specijalisti, najviše postelja ima Ćuprija 2,97 a najmanje Jagodina 2,01.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2022. godini lečile **23408** osiguranih bolesnika i ostvarile **131166** bolesničkih dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **38,6%**, a prosečna dužina lečenja **5,6** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2022. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Ćuprija	469	11304	68701	40.13	6.08
2	Jagodina	270	6335	29089	29.52	4.59
3	Paraćin	171	5379	28363	45.44	5.27
4	Despotovac	10	218	2675	73.29	12.27
5	Svilajnac	10	172	2338	64.05	13.59
UKUPNO		930	23408	131166	38.64	5.60

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imala je opšta bolnica Paraćin 45,4% .Niska zauzetost postelja uzrokovana je aktuelnom epidemiološkom situacijom uzrokovanom virusom Covid-19 .Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost postelnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika u opštim bolnicama, najmanja je u Jagodini **4,59** dana, a najduža u OB Ćuprija **6,08** dana. U stacionarima domova zdravlja je prosečna dužina lečenja od 12-13,5 dana.

Iz navedenih podataka može se uočiti da je prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolničkih postelja u 2022. godini po pojedinim oblastima

POMORAVSKI OKRUG	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
Ukupno	930	23408	131166	5.60	38.64
Opšta bolnica Čuprija	469	11304	68701	6.08	40.13
GINEKOLOGIJA	26	593	2168	3.66	22.85
HIRURŠKE GRANE	170	4835	22441	4.64	36.17
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	3668	26908	7.34	43.37
OSTALO	2	48	119	2.48	16.30
PEDIJARIJA	23	993	3141	3.16	37.42
PRODUŽENO LEČENJE	38	791	8020	10.14	57.82
PSIHIJARIJA	40	376	5904	15.70	40.44
Opšta bolnica Jagodina	270	6335	29089	4.59	29.52
GINEKOLOGIJA	44	1416	3521	2.49	21.92
HIRURŠKE GRANE	68	1249	7504	6.01	30.23
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	2566	13160	5.13	31.35
PEDIJARIJA	27	848	2719	3.21	27.59
PSIHIJARIJA	16	256	2185	8.54	37.41
Opšta bolnica Paraćin	171	5379	28363	5.27	45.44
GINEKOLOGIJA	26	1124	4073	3.62	42.92
HIRURŠKE GRANE	60	1786	11975	6.70	54.68
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	1579	9747	6.17	41.08
PEDIJARIJA	20	890	2568	2.89	35.18
Dom zdravlja Svilajnac	10	172	2338	13.59	64.05
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	172	2338	13.59	64.05
Dom zdravlja Despotovac	10	218	2675	12.27	73.29
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	218	2675	12.27	73.29

Prosečna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost ima odeljenje ginekologije.

U narednoj tabeli bice prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2022. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe.

Tabela br. 8 Ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Broj		Broj pacijenata po specijalisti			Broj specijalističkih pregleda			Broj specijalističkih pregleda po specijalisti		
	Specijalista	Pacijenata	Broj	Po pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	pravilniku	Razlika
POMORAVSKI OKRUG	192	21874	114	194	-81	336184	316243	19941	1751	1923	-172
Opšta bolnica Čuprija	84	10222	122	252	-130	106338	98916	7422	1266	1433	-167
Dermatologija	2	181	91	210	-120	3074	3043	31	1537	1260	277
Ginekologija i akušerstvo	7	606	87	250	-163	4411	3798	613	630	1260	-630
Hirurgija	13	2130	164	210	-46	12681	12239	442	975	1680	-705
Infektivne bolesti	3	465	155	165	-10	4627	4411	216	1542	1260	282
Interna	23	2065	90	170	-80	31330	27578	3752	1362	1260	102
Neurologija	6	961	160	170	-10	8098	7736	362	1350	1260	90
Oftalmologija	4	238	60	250	-191	10141	9503	638	2535	1680	855
ORL	3	192	64	250	-186	4767	4519	248	1589	1680	-91
Ortopedija	5	515	103	130	-27	7166	7058	108	1433	2100	-667
Pedijatrija	8	993	124	210	-86	6027	5990	37	753	1050	-297
Psihijatrija	4	382	96	165	-70	5427	4647	780	1357	1025	332
Urologija	6	1494	249	210	39	8589	8394	195	1432	1680	-249
Opšta bolnica Jagodina	65	6335	97	186	-89	135289	128537	6752	2081	2594	-513
Dermatologija	4	0	0		0	11630	11630	0	2908	6300	-3393
Ginekologija i akušerstvo	9	1416	157	250	-93	8090	4114	3976	899	1260	-361
Hirurgija	8	871	109	210	-101	10443	9542	901	1305	1680	-375
Interna	17	2145	126	170	-44	41184	40125	1059	2423	1260	1163
Neurologija	6	421	70	170	-100	6284	6284	0	1047	1260	-213
Oftalmologija	3	0	0	0	0	14472	14472	0	4824	6300	-1476
ORL	3	0	0	0	0	15580	15580	0	5193	6300	-1107
Ortopedija	4	378	95	130	-36	14505	14352	153	3626	2100	1526
Pedijatrija	5	848	170	210	-40	2146	1536	610	429	1050	-621
Psihijatrija	6	256	43	165	-122	10955	10902	53	1826	1025	801
Opšta bolnica Paraćin	41	5119	125	194	-69	91820	88501	3319	2240	3066	-826
Dermatologija	1	0	0	0		2449	2429	20	2449	6300	-3851
Ginekologija i akušerstvo	6	848	141	250	-109	3269	2502	767	545	1260	-715
Hirurgija	7	1627	232	210	22	13611	12542	1069	1944	1680	264
Interna	11	1514	138	170	-32	29591	28747	844	2690	1260	1430
Neurologija	2	0	0		0	6080	5931	149	3040	1260	1780
Oftalmologija	1	0	0		0	7484	7471	13	7484	6300	1184
ORL	1	0	0		0	5651	5617	34	5651	6300	-649
Ortopedija	2	253	127	130	-4	9357	8988	369	4679	2100	2579
Pedijatrija	7	877	125	210	-85	6161	6161	0	880	1050	-170
Psihijatrija	3	0	0		0	8167	8113	54	2722	3150	-428
Dom zdravlja Svilajnac	2	198	99	170	-71	670	289	381	335	1260	-925
Interna	2	198	99	170	-47	406	406	0	203	1260	-1057
Dom zdravlja Despotovac	0	0	0	170	-170	2067	0	2067	0	1260	-1260
Interna	0	0		170		0	0	0	0	1260	-1260

Prethodna tabela pokazuje da je broj pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **114** što je manje od proseka propisanih mera izvršenja (**194**), u Čupriji prosečan broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti **122**, u Paraćinu **125**, a u Jagodini **97**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **1751** (po pravilniku prosek **1923**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu specijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu neurologija (normativ 1260) i psihijatrija (normativ 3150 pregleda).

Tabela br. 9 Broj operacionih sala, operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2022. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara specijalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	74	24	9263	125
Opšta bolnica Čuprija	38	13	6153	162
Ginekologija i akušerstvo	7	2	528	75
Hirurgija	7	3	624	89
MFH	2	0	265	133
Neurohirurgija	2	1	185	93
Oftalmologija	4	1	396	99
ORL	3	1	112	37
Ortopedija sa traumatologijom	5	2	501	100
Plastična hirurgija	2	1	3000	1500
Urologija	6	2	542	90
Opšta bolnica Jagodina	21	7	1789	85
Ginekologija i akušerstvo	9	2	499	55
Hirurgija	8	3	1035	129
Ortopedija sa traumatologijom	4	2	255	64
Opšta bolnica Paraćin	15	4	1321	88
Ginekologija i akušerstvo	6	1	351	59
Hirurgija	7	2	745	106
Ortopedija sa traumatologijom	2	1	225	113

Prosečan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **125**, pri čemu je najveći prosek u Čupriji **162**, zatim u

Paraćinu **88** operacija po lekaru, dok je najmanji u Jagodini **85** operacije po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2022. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	276969	225641	51328
Broj pregledanih uzoraka	646359	521406	124953
UKUPNO ANALIZA	2855792	2228291	627501
Hematološke analize	622469	472461	150008
Biohemijske analize	1691771	1314454	377317
Analiza urina	95784	76582	19202
Mikrobiologija i parazitologija	304031	275723	28308
Patohistološka laboratorija	41309	7844	33465
Ostale laboratorije	100428	81227	19201

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara vec se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin i Jagodina su jedinstvene za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Čupriji ,dom zdravlja ima svoju laboratoriju, ali i pri bolničkoj laboratoriji postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **2.855.792** pri čemu je **75,3%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2018. god .do 2022. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2018	63,40	6,43	3,33	0,86	141	2378	148
2019	54,36	6,28	3,25	0,87	137	2375	167
2020	37,88	6,20	3,29	0,82	104	1396	105
2021	40,82	5,49	3,35	0,81	110	1624	98
2022	38,6	5,6	3,37	0,81	114	1751	125

ZAKLJUČAK

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 23,7% u Jagodini do 35,3% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 26,3% starog stanovništva nalazi u podmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadnja popisa u proseku za 15% 2011-2022, niskom stopom nataliteta od 7,6 i visokom stopom mortaliteta od 19,7 na 1000 stanovnika (za 6 manje nego prethodne godine), i negativnom stopom prirodnog priraštaja -12. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope nataliteta i mrtvorodenosti, dok stope opšteg mortaliteta i mortaliteta odojčadi imaju trend rasta. U odnosu na prethodnu godinu kad je mortalitet bio veoma visok zbog Kovida sada imamo značajni pad stope.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da stopa nezaposlenosti opada iz godine u godinu. Prosečna neto zarada u 2022. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 59218 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 74933. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je povećanje zarada za 12 %.

Prosečna neto zarada beleži stalni trend rasta od 2016. god kad je iznosila 35548 dinara do 59218 dinara 2022. godine. Stopa nezaposlenosti ima trend opadanja u petogodišnjem periodu posmatranja od 230,4 u 2016. do 183 u 2020. godini i 169 u 2022. godini.

4. Zdravstveno stanje stanovnika Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U 2020. godini pojavila se nova pandemijska zarazna bolest Covid 19 koja je promenila stukturu uzroka smrti gde su ranije dominirale masovne nezarazne bolesti. U ovoj godini se situacija vraća na pređašnje stanje pa su opet dominantne kardiovaskularne bolesti kao vodeći uzrok smrtnosti ali sa nešto manjim procentom učešća u ukupnom mortalitetu 44,7%, na drugom mestu učestalosti je smrtnost od malignih bolesti 15,4%, dok je Covid 19 na trećem mestu sa 9,7% učešća u mortalitetu.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mladih imaju bolesti respiratornog sistema, kao i kod radno aktivne populacije, kod starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirao je Covid 19 sa 36588 obolelih i 257 umrlih (prethodne godine 31177 obolelih i 1303 umrlih).

7. Stopa incidence za maligne bolesti je 522,1, Stopa oboljevanja od šećerne bolesti 177,1, a stopa oboljevanja od AKS u 2022. god. je 264,1 na 100000 stanovnika. Stopa incidence šećerne bolesti ima blagi pad u proteklih 5 godina dok incidenca AKS i malignih raste. Stope mortaliteta imaju blagi trend jedino kod dijabeta. Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obojevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena, maligni tumor sa smrtnim ishodom najčešće je bio lokalizovan na dojci, plućima i debelom crevu i rektumu.

Što se tiče Pomoravskog okruga u 2022. god. stopa mortaliteta od malignih bolesti je najveća u Opštini Čuprija, a najčešća lokalizacija malignog tumora su pluća.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda 13%, dok je znatno bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima (neispravnih 0,8-1,5%).

9. Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2022. godini realizovana je u proseku sa obuhvatom od 79% do 88,6%, osim kod BCG vakcinacije koja je realizovana sa obuhvatom od 98,4%. Najmanji obuhvat dece je kod revakcinacije u 2. godini.

10. Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je 11 zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja, tri opšte bolnice, jedna apotekarska ustanova, zavod za javno zdravlje i zdravstvena služba Gerontološkog centra Jagodina.

11. Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 78,9% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 29,3% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 70,9% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend rasta, posebno u poslednje dve godine.

12. Broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite pokazuje blagi pad od 2018. do 2020. god., da bi potom u godinama korone 2020. i 2021. god. porastao i ponovo zabeležio pad u 2022. god. Slična situacija je i u broju zaposlenih pojedinačno po stručnoj spremi.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. U laboratorijama domova zdravlja prosečna opterećenost analizama po biohemičaru je 115244, a standard je 120.000 analiza što je takođe dobra obezbeđenost kadrom osim u DZ Rekovac koji nema biohemičara.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,1 posete po korisniku i 1328 poseta po lekaru (standard 3075), zatim stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 1,2 posete po korisniku i 1452 poseta po lekaru (standard 2460), službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 1,8 posete po ženi (15 god. i više) za godinu dana i 2749 poseta po lekaru (standard 6300 poseta) i službi za zdravstvenu zaštitu školske dece sa 4434 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). Razlog za ovako slabu iskorišćenost ovih službi kao i predhodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i aktuelna epidemiološka situacija vezana za Covid-19. Nižu realizaciju imaju i posete po patronažnoj sestri 1023 (standard 1435), rendgen dijagnostika 4634 (standard 6000). Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 14,4 posete, dok školska dece i omladina posete lekara u proseku 4 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 4,8 puta godišnje. Najveći broj poseta po lekaru je u službama opšte medicine 7927 što je iznad standarda od 7350 poseta po lekaru i u službi za zdravstvenu zaštitu dece 6744 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva, svega 1,7% od ukupnog broja poseta lekaru.

U proteklih pet godina broj poseta po lekaru ima trend opadanja u svim službama osim z.z. odraslih gde pokazuje blagi porast iz godine u godinu.

14. Pomoravski okrug je u 2022. godini raspolagao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **5,08** postelja na **1000** stanovnika.

Iskorišćenost Bolničkih kapaciteta u bolnicama Pomoravskog okruga se kreće od 29,5%-45%, na nivou okruga iskorišćenost postelja je **38,6%**, a prosečna dužina lečenja **5,6** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaganju **371** lekara od čega **276** ili **71,4%** specijalista i **1148** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,5** postelja po lekaru odnosno **3,37** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,81**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **114** (standard od 130-250), a broj specijalističkih pregleda **1751** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **125**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta posebno u poslednje tri godine za oko 25% s tim da je najniža iskorišćenost zabeležena u 2020. god. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti neglo je opao za vreme Kovida (u 2020. godini u odnosu na 2019. godini za 1000 pregleda, za oko 50%, da bi u 2021. i 2022. Godini imao blagi porast. Broj operacija po specijalisti je najveći u 2019. godini 167 da bi posle opao na 98 u 2021. godini, a u 2022. porastao na 125.

Rezultati ove analize ukazuju na potrebu implementacije sledećih mera

- Predominacija masovnih nezaraznih bolesti u strukturi oboljevanja i umiranja stanovništva Pomoravskog okruga zahteva striktnu primenu programa preventivne zaštite od hroničnih nezaraznih bolesti, uz obezbeđenje materijalnih resursa i preciziranih zadataka za sprovođenje strategija i mera kroz intenzivniji zdravstveno vaspitni rad i preventivne preglede, kao isprovođenje usvojenih Nacionalnih programa prevencije i ranog otkrivanja pre svega carcinoma grlića materice ,debelog creva i karcinoma dojke.
- Očuvanje i dalje unapređenje zdravlja najosetljivijih kategorija stanovništva-žena, dece, školske dece i omladine, zahteva dosledno sprovođenje mera utvrđenih Uredbom o nacionalnom programu zdravstvene zaštite žena, dece, školske dece i studenata i Programa koji je sastavni deo Uredbe.
- Demografska situacija je zabrinjavajuća što zahteva sveobuhvatno sagledavanje problema s obzirom na kompleksnu osnovu reproduktivnog ponašanja u savremenom društvu.
- Primarna zdravstvena zaštita težište svojih aktivnosti mora staviti na mere promocije zdravlja i prevencije bolesti, a reorganizacijom postojećih službi preusmeriti se ka porodici i instituciji porodičnog lekara, uključujući u taj sistem i privatnu lekarsku praksu.